Wuzu Ka Tariqa (Gujarati)

વુઝૂ કા તરીકા

શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્નત, બાનિયે દા'વતે ઇસ્લામી, હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ

મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદિરી ર-ઝવી دامت برکاتہم العالیہ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ
اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ ؕ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ؕ

કિતાબ પઢને કી દુઆ

અઝ : શૈખે તરીકત, **અમીરે અહલે સુન્નત**, બાનિયે દા'વતે ઈસ્લામી, હઝરત અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદિરી ર-ઝવી دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه **દીની** કિતાબ યા ઈસ્લામી સબક પઢને સે પહલે ઝૈલ મેં દી હુઈ દુઆ પઢ લીજિયે اِنْ شَآءَ اللّٰه عَزَّوَجَلَّ જો કુછ પઢેંગે યાદ રહેગા. દુઆ યેહ હૈ :

اَللّٰهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا حِكْمَتَكَ وَانْشُرْ
عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْاِكْرَام

તરજમા : ઐ **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ! હમ પર ઈલ્મો હિક્મત કે દરવાઝે ખોલ દે ઔર હમ પર અપની રહમત નાઝિલ ફરમા ! ઐ અ-ઝમત ઔર બુઝુર્ગી વાલે ! (اَلْمُسْتَطْرَف ج ۱ ص ۴۰ دارالفکر بیروت)

નોટ : અવ્વલ આખિર એક એક બાર દુરૂદ શરીફ પઢ લીજિયે.

તાલિબે ગમે મદીના
વ બકીઅ
વ મગ્ફિરત
13 શવ્વાલુલ મુકર્રમ 1428 હિ.

વુઝૂ કા તરીકા

યેહ રિસાલા (**વુઝૂ કા તરીકા**)

શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્નત, બાનિયે દા'વતે ઈસ્લામી હઝરત અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ **મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદિરી ર-ઝવી ઝિયાઈ** دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه ને **ઉર્દૂ** ઝબાન મેં તહરીર ફરમાયા હૈ.

મજલિસે તરાજિમ (દા'વતે ઈસ્લામી) ને ઈસ રિસાલે કો **ગુજરાતી** રસ્મુલ ખત મેં તરતીબ દે કર પેશ કિયા હૈ ઔર **મક-ત-બતુલ મદીના** સે શાએઅ કરવાયા હૈ. ઈસ મેં અગર કિસી જગહ કમી બેશી પાએં તો મજલિસે તરાજિમ કો (બ ઝરીએએ મક્તૂબ યા ઈ-મેઈલ SMS) મુત્તલઅ ફરમા કર સવાબ કમાઈયે.

રાબિતા : મજલિસે તરાજિમ (દા'વતે ઈસ્લામી)

મક-ત-બતુલ મદીના, સિલેક્ટેડ હાઉસ, અલિફ કી મસ્જિદ કે સામને,
તીન દરવાઝા, અહમદઆબાદ-1, ગુજરાત

MO. 9374031409 E-mail : translationmaktabhind@dawateislami.net

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ
اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ ؕ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ؕ

વુઝૂ કા તરીકા (હ-નફી)

યેહ રિસાલા અવ્વલ તા આખિર પૂરા પઢિયે, કવી ઈમ્કાન હૈ કે આપ કી કઈ ગ-લતિયાં આપ કે સામને આ જાએં.

દુરૂદ શરીફ કી ફઝીલત

સરકારે દો આલમ, નૂરે મુજસ્સમ, શાહે બની આદમ, રસૂલે મુહ્તશમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા ફરમાને મુઅઝ્ઝમ હૈ : “જિસ ને દિન ઔર રાત મેં મેરી તરફ શૌક વ મહબ્બત કી વજહ સે તીન તીન મર્તબા દુરૂદે પાક પઢા **અલ્લાહ** عَزَّ وَجَلَّ પર હક હૈ કે વોહ ઉસ કે ઉસ દિન ઔર ઉસ રાત કે ગુનાહ બખ્શ દે.” (اَلْمُعْجَمُ الْكَبِير لِلطَّبَرانی ج۱۸ ص۳۶۲ حدیث۹۲۸)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

ઉસ્માને ગની رَضِىَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ કા ઇશ્કે રસૂલ

હઝરતે સય્યિદુના ઉસ્માને ગની رَضِىَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ ને એક બાર એક મકામ પર પહોંચ કર પાની મંગવાયા ઔર વુઝૂ કિયા ફિર યકાયક મુસ્કુરાને ઔર રુ-ફકા સે ફરમાને લગે : જાનતે હો મૈં ક્યૂં મુસ્કુરાયા ?

ફિર ખુદ હી ઈસ સુવાલ કા જવાબ દેતે હુએ ફરમાયા : મૈં ને દેખા **સરકારે નામદાર** صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને વુઝૂ ફરમાયા થા ઔર બા'દે ફરાગત મુસ્કુરાએ થે ઔર સહાબએ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان સે ફરમાયા થા : જાનતે હો મૈં ક્યૂં મુસ્કુરાયા ? ફિર મીઠે મીઠે મુસ્તફા صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ખુદ હી ફરમાયા : "જબ આદમી વુઝૂ કરતા હૈ તો ચેહરા ધોને સે ચેહરે કે ઔર હાથ ધોને સે હાથોં કે ઔર સર કા મસ્હ કરને સે સર કે ઔર પાઉં ધોને સે પાઉં કે ગુનાહ ઝડ જાતે હૈં." (مُسندِ اِمام احمد بن حنبل ج۱ ص۱۳۰ حدیث۴۱۰)

વુઝૂ કર કે ખન્દાં હુએ શાહે ઉસ્માં કહા : ક્યૂં તબસ્સુમ ભલા કર રહા હૂં ?
જવાબે સુવાલે મુખાતબ દિયા ફિર કિસી કી અદા કો અદા કર રહા હૂં

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! દેખા આપ ને ? સહાબએ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان સરકારે ખૈરુલ અનામ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી હર હર અદા ઔર હર હર સુન્નત કો દીવાના વાર અપનાતે થે. નીઝ ઈસ રિવાયત સે **ગુનાહ ધોને કા નુસ્ખા** ભી મા'લૂમ હો ગયા. اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ **વુઝૂ** મેં કુલ્લી કરને સે મુંહ કે, નાક મેં પાની ડાલ કર સાફ કરને સે નાક કે, ચેહરા ધોને સે પલકોં સમેત સારે ચેહરે કે, હાથ ધોને સે હાથ કે સાથ સાથ નાખુનોં કે નીચે કે, સર (ઔર કાનોં) કા મસ્હ કરને સે સર કે સાથ સાથ કાનોં કે ઔર પાઉં ધોને સે પાઉં કે સાથ સાથ પાઉં કે નાખુનોં કે નીચે કે ગુનાહ ભી ઝડ જાતે હૈં.

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّی اللّٰہ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَ اٰلِہٖ وَسَلَّم : જો શખ્સ મુઝ પર દુરૂદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (طَبرانی)

ગુનાહ ઝડને કી હિકાયત

اَلْحَمْدُ لِلّٰہ عَزَّوَجَلَّ વુઝૂ કરને વાલે કે ગુનાહ ઝડતે હૈં, ઈસ ઝિમ્ન મેં એક ઈમાન અફરોઝ હિકાયત નક્લ કરતે હુએ **હઝરતે** અલ્લામા અબ્દુલ વહહાબ શા'રાની قُدِّسَ سِرُّہُ النُّوْرَانِی ફરમાતે હૈં : એક મર્તબા સય્યિદુના **ઈમામે આ'ઝમ અબૂ હનીફા** رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ જામેઅ મસ્જિદ કૂફા કે વુઝૂખાને મેં તશરીફ લે ગએ તો એક નૌ જવાન કો **વુઝૂ** બનાતે હુએ દેખા, ઉસ સે વુઝૂ (મેં ઈસ્તિ'માલ શુદા પાની) કે કતરે ટપક રહે થે. આપ ને ઈર્શાદ ફરમાયા : ઐ બેટે ! **માં બાપ કી ના ફરમાની** સે તૌબા કર લે. ઉસ ને ફૌરન અર્ઝ કી : મૈં ને તૌબા કી. એક ઔર શખ્સ કે વુઝૂ (મેં ઈસ્તિ'માલ હોને વાલે પાની) કે કતરે ટપક્તે દેખે, આપ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ ને ઉસ શખ્સ સે ઈર્શાદ ફરમાયા : ઐ મેરે ભાઈ ! તૂ **ઝિના** સે તૌબા કર લે. ઉસ ને અર્ઝ કી : મૈં ને તૌબા કી. એક ઔર શખ્સ કે વુઝૂ કે કતરાત ટપક્તે દેખે તો ઉસે ફરમાયા : **શરાબ નોશી ઔર ગાને બાજે સુનને** સે તૌબા કર લે. ઉસ ને અર્ઝ કી : મૈં ને તૌબા કી. સય્યિદુના ઈમામે આ'ઝમ અબૂ હનીફા رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ પર કશ્ફ કે બાઈસ ચૂંકે લોગોં કે ઉયૂબ ઝાહિર હો જાતે થે લિહાઝા આપ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ ને બારગાહે ખુદા વન્દી عَزَّوَجَلَّ મેં ઈસ કશ્ફ કે ખત્મ હો જાને કી દુઆ માંગી : **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ને દુઆ કબૂલ ફરમા લી જિસ સે આપ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ કો વુઝૂ કરને વાલોં કે ગુનાહ ઝડતે નઝર આના બન્દ હો ગએ. **(اَلْمِیزانُ الْکُبریٰ ج۱ ص۱۳۰)**

صَلُّوا عَلَی الْحَبِیب ! صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

વુઝૂ કા સવાબ નહીં મિલેગા

આ'માલ કા દારો મદાર નિય્યતોં પર હૈ : અગર કિસી અમલ મેં અચ્છી નિય્યત ન હો તો ઉસ કા સવાબ નહીં મિલતા. યેહી હાલ વુઝૂ કા ભી હૈ, ચુનાન્ચે **દા'વતે ઈસ્લામી** કે ઈશાઅતી ઈદારે **મક-ત-બતુલ મદીના** કી મત્બૂઆ 1250 સફ્હાત પર મુશ્તમિલ કિતાબ, **"બહારે શરીઅત** મુખર્રજા જિલ્દ અવ્વલ" સફ્હા 292 પર હૈ : વુઝૂ પર સવાબ પાને કે લિયે હુક્મે ઈલાહી બજા લાને કી નિય્યત સે વુઝૂ કરના ઝરૂર હૈ વરના વુઝૂ હો જાએગા સવાબ ન પાએગા. આ'લા હઝરત رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ફરમાતે હૈં : વુઝૂ મેં નિય્યત ન કરને કી આદત સે ગુનહગાર હોગા, ઈસ મેં નિય્યત સુન્નતે મુઅક્કદા હૈ. (ફતાવા ર-ઝવિય્યા મુખર્રજા, જિ. 4, સ. 616)

સારા બદન પાક હો ગયા !

દો હદીસોં કા ખુલાસા હૈ : જિસ ને بِسْمِ اللهِ કહ કર વુઝૂ કિયા ઉસ કા સર સે પાઉં તક સારા જિસ્મ પાક હો ગયા ઔર જિસ ને બિગૈર بِسْمِ اللهِ કહે વુઝૂ કિયા ઉસ કા ઉતના હી બદન પાક હોગા જિતને પર પાની ગુઝરા. (سُنَنِ دارقُطنی ج۱ص۱۰۸،۱۰۹حدیث۲۲۸،۲۲۹)

હઝરતે સય્યિદુના અબૂ હુરૈરા رَضِیَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ સે રિવાયત હૈ કે સરકારે મદીના, સુલ્તાને બા કરીના, કરારે કલ્બો સીના, ફૈઝ ગન્જીના, સાહિબે મુઅત્તર પસીના, બાઈસે નુઝૂલે સકીના صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઈર્શાદ ફરમાયા : "ઐ અબૂ હુરૈરા رَضِیَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ જબ તુમ વુઝૂ કરો તો بِسْمِ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰه કહ લિયા કરો જબ તક તુમ્હારા વુઝૂ બાકી રહેગા ઉસ વક્ત તક તુમ્હારે ફિરિશ્તે (યા'ની કિરામન કાતિબીન) તુમ્હારે લિયે નેકિયાં લિખતે રહેંગે." (اَلْمُعْجَمُ الصَّغیر لِلطَّبَرَانِی ج۱ص۷۳حدیث ۱۸۶)

બા વુઝૂ સોને કી ફઝીલત

હદીસે પાક મેં હૈ : બા વુઝૂ સોને વાલા રોઝા રખ કર ઈબાદત કરને વાલે કી તરહ હૈ. **(كَنْزُ الْعُمّال ج٩ص١٢٣حديث٢٥٩٩٤)**

બા વુઝૂ મરને વાલા શહીદ હૈ

મદીને કે તાજદાર صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને હઝરતે સય્યિદુના અનસ رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ સે ફરમાયા : **બેટા !** અગર તુમ હમેશા બા વુઝૂ રહને કી ઈસ્તિતાઅત રખો તો ઐસા હી કરો ક્યૂંકે મ-લકુલ મૌત જિસ બન્દે કી રૂહ હાલતે વુઝૂ મેં કબ્ઝ કરતા હૈ ઉસ કે લિયે **શહાદત** લિખ દી જાતી હૈ. **(شُعَبُ الْاِیمان ج ٣ ص ٢٩ حدیث ٢٧٨٣)** **મેરે** આકા આ'લા હઝરત ઈમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن ફરમાતે હૈં : હમેશા બા વુઝૂ રહના મુસ્તહબ હૈ.

મુસીબતોં સે હિફાઝત કા નુસ્ખા

અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ને **હઝરતે** સય્યિદુના મૂસા **કલીમુલ્લાહ** عَلٰى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام સે ફરમાયા : **"એ મૂસા !** અગર બે વુઝૂ હોને કી સૂરત મેં તુઝે કોઈ મુસીબત પહોંચે તો ખુદ અપને આપ કો મલામત કરના." **(شُعَبُ الْاِیمان ج٣ص٢٩رقم٢٧٨٢)** "ફતાવા ૨-ઝવિય્યા" મેં હૈ : હમેશા બા વુઝૂ રહના ઈસ્લામ કી સુન્નત હૈ. (ફતાવા ૨-ઝવિય્યા મુખર્રજા, જિ. 1, સ. 702)

"અહમદ રઝા" કે સાત હુરૂફ કી નિસ્બત સે હર વક્ત બા વુઝૂ રહને કે સાત ફઝાઇલ

મેરે આકા ઈમામે અહલે સુન્નત ઈમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن

ફરમાતે હૈં : બા'ઝ આરિફીન (رَحِمَهُمُ اللهُ الْمُبِيْن) ને ફરમાયા : જો હમેશા બા વુઝૂ રહે **અલ્લાહ તઆલા** ઉસ કો સાત ફઝીલતોં સે મુશર્રફ ફરમાએ : ﴿1﴾ મલાએકા ઉસ કી સોહબત મેં રગ્બત કરેં ﴿2﴾ કલમ ઉસ કી નેકિયાં લિખતા રહે ﴿3﴾ ઉસ કે આ'ઝા તસ્બીહ કરેં ﴿4﴾ ઉસ સે તક્બીરે ઊલા ફૌત ન હો ﴿5﴾ જબ સોએ **અલ્લાહ તઆલા** કુછ ફિરિશ્તે ભેજે કે જિન્નો ઈન્સ કે શર સે ઉસ કી હિફાઝત કરેં ﴿6﴾ સક્રાતે મૌત ઉસ પર આસાન હો ﴿7﴾ જબ તક બા વુઝૂ હો અમાને ઈલાહી મેં રહે.

(ઐઝન, સ. 702, 703)

દુગના સવાબ

યકીનન સર્દી, થકન યા નઝલા, ઝુકામ, દર્દે સર ઔર બીમારી મેં વુઝૂ કરના દુશ્વાર હોતા હૈ મગર ફિર ભી કોઈ ઐસે વક્ત વુઝૂ કરે જબ કે વુઝૂ કરના દુશ્વાર હો તો ઉસ કો બ હુક્મે હદીસ દુગના સવાબ મિલેગા. (اَلْمُعْجَمُ الْاَوْسَط لِلطَّبَرَانِی ج٤ص١٠٦حديث ٥٣٦٦)

સર્દી મેં વુઝૂ કરને કી હિકાયત

હઝરતે ઉસ્માને ગની رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ ને અપને ગુલામ, હુમરાન સે વુઝૂ કે લિયે પાની માંગા ઔર સર્દી કી રાત મેં બાહર જાના ચાહતે થે હુમરાન કહતે હૈં : મૈં પાની લાયા, ઉન્હોં ને મુંહ હાથ ધોએ તો મૈં ને કહા : **અલ્લાહ** આપ કો કિફાયત કરે **રાત તો બહુત ઠન્ડી હૈ.** ઈસ પર ફરમાયા કે : મૈં ને **રસૂલુલ્લાહ** صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم સે સુના હૈ કે "જો બન્દા વુઝૂએ કામિલ કરતા હૈ **અલ્લાહ તઆલા** ઉસ કે અગલે પિછલે ગુનાહ બખ્શ દેતા હૈ."

(مسندِ بزار ج٢ص٧٥حديث٤٢٢, બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 285)

વુઝૂ કા તરીકા (હ-નફી)

કા'બતુલ્લાહ શરીફ કી તરફ મુંહ કર કે ઊંચી જગહ બૈઠના મુસ્તહબ હૈ. વુઝૂ કે લિયે **નિય્યત** કરના સુન્નત હૈ, નિય્યત ન હો તબ ભી વુઝૂ હો જાએગા મગર સવાબ નહીં મિલેગા. નિય્યત દિલ કે ઇરાદે કો કહતે હૈં, દિલ મેં નિય્યત હોતે હુએ ઝબાન સે ભી કહ લેના અફઝલ હૈ લિહાઝા ઝબાન સે ઇસ તરહ નિય્યત કીજિયે કે મૈં **હુક્મે ઈલાહી બજા લાને ઔર પાકી હાસિલ કરને કે લિયે વુઝૂ કર રહા હૂં.** بِسْمِ اللّٰه عَزَّوَجَلَّ કહ લીજિયે કે યેહ ભી સુન્નત હૈ. બલ્કે بِسْمِ اللّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰه કહ લીજિયે કે જબ તક બા વુઝૂ રહેંગે ફિરિશ્તે નેકિયાં લિખતે રહેંગે.[1] અબ **દોનોં હાથ** તીન તીન બાર પહોંચોં તક ધોઈયે, (નલ બન્દ કર કે) દોનોં હાથોં કી ઉંગ્લિયોં કા ખિલાલ ભી કીજિયે. કમ અઝ કમ તીન તીન બાર દાએં બાએં ઊપર નીચે કે દાંતોં મેં **મિસ્વાક** કીજિયે ઔર હર બાર મિસ્વાક કો ધો લીજિયે. **હુજ્જતુલ ઇસ્લામ** હઝરતે સય્યિદુના ઇમામ મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ ગઝાલી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْوَالِى ફરમાતે હૈં : "મિસ્વાક કરતે વક્ત નમાઝ મેં કુરઆને મજીદ કી કિરાઅત ઔર **ઝિક્રુલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કે લિયે મુંહ પાક કરને કી નિય્યત કરની ચાહિયે."[2] અબ સીધે હાથ કે તીન ચુલ્લૂ પાની સે (હર બાર નલ બન્દ કર કે) ઇસ તરહ **તીન કુલ્લિયાં** કીજિયે કે હર બાર મુંહ કે હર પુર્ઝે પર (હલ્ક કે કનારે તક) પાની બહ જાએ, અગર રોઝા ન હો તો **ગર-ગરા** ભી કર લીજિયે. ફિર સીધે હી હાથ કે તીન ચુલ્લૂ (અબ હર બાર આધા ચુલ્લૂ પાની કાફી હૈ) સે (હર બાર નલ બન્દ કર કે) **તીન બાર નાક** મેં નર્મ ગોશ્ત તક પાની ચઢાઈયે ઔર અગર રોઝા ન હો તો નાક કી જડ તક પાની પહોંચાઈયે, અબ (નલ

[1] اَلْمُعْجَمُ الصَّغِير لِلطَّبَرَانِى ج١ص٧٣حديث ١٨٦ [2] اِحياءُ الْعُلوم ج١ص١٨٢

બન્દ કર કે) ઉલટે હાથ સે નાક સાફ કર લીજિયે ઔર છોટી ઉંગલી નાક કે સૂરાખોં મેં ડાલિયે. **તીન બાર સારા ચેહરા** ઈસ તરહ ધોઈયે કે જહાં સે આદતન સર કે બાલ ઉગના શુરૂઅ હોતે હૈં વહાં સે લે કર ઠોડી કે નીચે તક ઔર એક કાન કી લૌ સે દૂસરે કાન કી લૌ તક હર જગહ પાની બહ જાએ. અગર **દાઢી** હૈ ઔર એહરામ બાંધે હુએ નહીં હૈં તો (નલ બન્દ કરને કે બા'દ) ઈસ તરહ **ખિલાલ** કીજિયે કે ઉંગ્લિયોં કો ગલે કી તરફ સે દાખિલ કર કે સામને કી તરફ નિકાલિયે ફિર પહલે **સીધા હાથ** ઉંગ્લિયોં કે સિરે સે ધોના શુરૂઅ કર કે કોહનિયોં સમેત તીન બાર ધોઈયે. ઈસી તરહ ફિર **ઉલટા હાથ** ધો લીજિયે. દોનોં હાથ આધે બાઝૂ તક ધોના મુસ્તહબ હૈ. **અક્સર લોગ ચુલ્લૂ મેં પાની લે કર પહોંચે સે તીન બાર છોડ દેતે હૈં કે કોહની તક બહતા ચલા જાતા હૈ ઈસ તરહ કરને સે કોહની ઔર કલાઈ કી કરવટોં પર પાની ન પહોંચને કા અન્દેશા હૈ લિહાઝા બયાન કર્દા તરીકે પર હાથ ધોઈયે. અબ ચુલ્લૂ ભર કર કોહની તક પાની બહાને કી હાજત નહીં બલ્કે** (બિગૈર ઈજાઝતે સહીહા ઐસા કરના) **યેહ પાની કા ઈસરાફ હૈ.** અબ (નલ બન્દ કર કે) **સર કા મસ્હ** ઈસ તરહ કીજિયે કે દોનોં અંગૂઠોં ઔર કલિમે કી ઉંગ્લિયોં કો છોડ કર દોનોં હાથ કી તીન તીન ઉંગ્લિયોં કે સિરે એક દૂસરે સે મિલા લીજિયે ઔર પેશાની કે બાલ યા ખાલ પર રખ કર ખીંચતે હુએ ગુદ્દી તક ઈસ તરહ લે જાઈયે કે હથેલિયાં સર સે જુદા રહેં, ફિર ગુદ્દી સે હથેલિયાં ખીંચતે હુએ પેશાની તક લે આઈયે,[1] કલિમે કી ઉંગ્લિયાં ઔર અંગૂઠે ઈસ દૌરાન સર પર બિલ્કુલ મસ નહીં હોને

1 : સર પર મસ્હ કા એક તરીકા યેહ ભી તહરીર હૈ ઈસ મેં બિલ ખુસૂસ ઈસ્લામી બહનોં કે લિયે ઝિયાદા આસાની હૈ ચુનાન્ચે લિખા હૈ : મસ્હે સર મેં અદાએ સુન્નત કો યેહ ભી કાફી હૈ કે ઉંગ્લિયાં સર કે અગલે હિસ્સે પર રખે ઔર હથેલિયાં સર કી કરવટોં પર ઔર હાથ જમા કર ગુદ્દી તક ખીંચતા લે જાએ. (ફતાવા ર-ઝવિય્યા મુખર્રજા, જિ. 4, સ. 621)

ચાહિએં, ફિર કલિમે કી ઉંગ્લિયોં સે કાનોં કી અન્દરૂની સત્હ કા ઔર અંગૂઠોં સે કાનોં કી બાહરી સત્હ કા મસ્હ કીજિયે ઔર છુંગ્લિયાં (યા'ની છોટી ઉંગ્લિયાં) કાનોં કે સૂરાખોં મેં દાખિલ કીજિયે ઔર ઉંગ્લિયોં કી પુશ્ત સે ગરદન કે પિછલે હિસ્સે કા મસ્હ કીજિયે. બા'ઝ લોગ ગલે કા ઔર ધુલે હુએ હાથોં કી કોહનિયોં ઔર કલાઈયોં કા મસ્હ કરતે હૈં યેહ સુન્નત નહીં હૈ. **સર કા મસ્હ કરને સે કબ્લ ટોંટી અચ્છી તરહ બન્દ કરને કી આદત બના લીજિયે** બિલા વજહ નલ ખુલા છોડ દેના યા અધૂરા બન્દ કરના, કે પાની ટપક કર ઝાએઅ હોતા રહે ઈસરાફ વ ગુનાહ હૈ. **પહલે સીધા ફિર ઉલટા પાઉં** હર બાર ઉંગ્લિયોં સે શુરૂઅ કર કે **ટખ્નોં** કે ઊપર તક બલ્કે મુસ્તહબ હૈ કે આધી પિંડલી તક તીન તીન બાર ધો લીજિયે. દોનોં પાઉં કી ઉંગ્લિયોં કા ખિલાલ કરના સુન્નત હૈ. (ખિલાલ કે દૌરાન નલ બન્દ રખિયે) ઈસ કા મુસ્તહબ તરીકા યેહ હૈ કે ઉલટે હાથ કી છુંગ્લિયા સે સીધે પાઉં કી છુંગ્લિયા કા ખિલાલ શુરૂઅ કર કે અંગૂઠે પર ખત્મ કીજિયે ઔર ઉલટે હી હાથ કી છુંગ્લિયા સે ઉલટે પાઉં કે અંગૂઠે સે શુરૂઅ કર કે છુંગ્લિયા પર ખત્મ કર લીજિયે. (આમ્મએ કુતુબ)

હુજ્જતુલ ઈસ્લામ હઝરતે સય્યિદુના ઈમામ મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ ગઝાલી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْوَالِى ફરમાતે હૈં : હર ઉઝ્વ ધોતે વક્ત યેહ ઉમ્મીદ કરતા રહે કે મેરે ઈસ ઉઝ્વ કે ગુનાહ નિકલ રહે હૈં.

(احیاءُ العُلوم ج۱ص۱۸۳ مُلَخّصاً)

વુઝૂ કે બચે હુએ પાની મેં 70 બીમારિયોં સે શિફા

લોટે વગૈરા સે વુઝૂ કરને કે બા'દ બચા હુવા પાની ખડે હો કર પીને મેં **શિફા** હૈ ચુનાન્ચે મેરે આકા **આ'લા હઝરત,** ઈમામે અહલે સુન્નત, મૌલાના શાહ ઈમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن "ફતાવા

૨-ઝવિય્યા'' મુખર્રજા જિલ્દ 4 સફહા 575 તા 576 પર ફરમાતે હૈં : **બકિય્યએ વુઝૂ** (યા'ની વુઝૂ કે બચે હુએ પાની) કે લિયે શરઅન અ-ઝ-મતો એહતિરામ હૈ ઔર નબી صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم સે સાબિત, કે હુઝૂર ને વુઝૂ ફરમા કર બકિય્યા આબ (યા'ની બચે હુએ પાની) કો ખડે હો કર નોશ ફરમાયા ઔર એક હદીસ મેં રિવાયત કિયા ગયા કે **ઈસ કા પીના સત્તર મરઝ સે શિફા હૈ.** તો વોહ ઈન ઉમૂર મેં આબે ઝમઝમ સે મુશા-બહત રખતા હૈ ઐસે પાની સે ઇસ્તિન્જા મુનાસિબ નહીં. ''તન્વીર'' કે આદાબે વુઝૂ મેં હૈ : ''વુઝૂ કે બા'દ વુઝૂ કા પસમાન્દા (યા'ની બચા હુવા પાની) કિબ્લા રુખ ખડે હો કર પિયે.'' અલ્લામા અબ્દુલ ગની નાબુલુસી رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰى عَلَيْه ફરમાતે હૈં : મૈં ને તજરિબા કિયા હૈ કે જબ મૈં બીમાર હોતા હૂં તો વુઝૂ કે બકિય્યા પાની સે **શિફા** હાસિલ હો જાતી હૈ. નબિય્યે સાદિક صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે ઈસ સહીહ તિબ્બે ન-બવી મેં પાએ જાને વાલે ઇશાદિ ગિરામી પર એ'તિમાદ કરતે હુએ મૈં ને યેહ તરીકા ઈખ્તિયાર કિયા હૈ.

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب ! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

જન્નત કે આઠોં દરવાઝે ખુલ જાતે હૈં

હદીસે પાક મેં હૈ : જિસ ને અચ્છી તરહ વુઝૂ કિયા ઔર ફિર આસ્માન કી તરફ નિગાહ ઉઠાઈ ઔર કલિમએ શહાદત પઢા ઉસ કે લિયે **જન્નત કે આઠોં દરવાઝે ખોલ દિયે જાતે હૈં** જિસ સે ચાહે અન્દર દાખિલ હો. (سُنَنِ دارمی ج ١ ص ١٩٦ حدیث ٧١٦)

નઝર કભી કમઝોર ન હો

જો વુઝૂ કે બા'દ આસ્માન કી તરફ દેખ કર **સૂરએ** اِنَّاۤ اَنْزَلْنٰهُ પઢ લિયા કરે اِنْ شَآءَ اللّٰه عَزَّوَجَلَّ ઉસ કી નઝર કભી કમઝોર ન હોગી.

(મસાઇલુલ કુરઆન, સ. 291)

વુઝૂ કે બા'દ તીન બાર સૂરએ કદ્ર પઢને કે ફઝાઇલ

હદીસે મુબારક મેં હૈ : જો વુઝૂ કે બા'દ **એક મર્તબા** સૂ-રતુલ કદ્ર પઢે તો વોહ સિદ્દીકીન મેં સે હૈ ઔર જો **દો મર્તબા** પઢે તો શુ-હદા મેં શુમાર કિયા જાએ ઔર જો **તીન મર્તબા** પઢેગા તો **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ મૈદાને મહશર મેં ઉસે અપને અમ્બિયા કે સાથ રખેગા.

(كَنْزُالْعُمّال ج۹ص۱۳۲رقم۲۶۰۸۵، اَلحاوی لِلفتاوٰی للسُّیوطی ج۱ص۴۰۲)

વુઝૂ કે બા'દ પઢને કી દુઆ (અવ્વલ વ આખિર દુરૂદ શરીફ)

જો વુઝૂ કરને કે બા'દ યેહ કલિમાત પઢે :

سُبْحٰنَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ اَشْهَدُ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّآ اَنْتَ، اَسْتَغْفِرُكَ وَاَتُوْبُ اِلَيْكَ۔

તરજમા : ઐ **અલ્લાહ** ! તૂ પાક હૈ ઔર તેરે લિયે હી તમામ ખૂબિયાં હૈં મૈં ગવાહી દેતા હૂં કે તેરે સિવા કોઈ મા'બૂદ નહીં, મૈં તુઝ સે બખ્શિશ ચાહતા હૂં ઔર તેરી બારગાહ મેં તૌબા કરતા હૂં.

તો ઉસ પર મોહ્ર લગા કર અર્શ કે નીચે રખ દિયા જાએગા ઔર કિયામત કે દિન ઉસ પઢને વાલે કો દે દિયા જાએગા. **(شُعَبُ الْاِیمان ج۳ ص۲۱ رقم ۲۷۰۴)**

વુઝૂ કે બા'દ યેહ દુઆ ભી પઢ લીજિયે (અવ્વલ વ આખિર દુરૂદ શરીફ)

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِىْ مِنَ التَّوَّابِيْنَ وَاجْعَلْنِىْ مِنَ الْمُتَطَهِّرِيْنَ۔

(ترمذی ج۱ص۱۲۱حدیث۵۵)

તરજમા : ઐ **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ! મુઝે કસરત સે તૌબા કરને વાલોં મેં બના દે ઔર મુઝે પાકીઝા રહને વાલોં મેં શામિલ કર દે.

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيْب ! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّی اللّٰہ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَ اٰلِہٖ وَسَلَّم : ઉસ શખ્સ કી નાક ખાક આલૂદ હો જિસ કે પાસ મેરા ઝિક્ર હો ઔર વોહ મુઝ પર દુરૂદે પાક ન પઢે. (حاکم)

લફ્ઝ "અલ્લાહ" કે ચાર હુરૂફ કી નિસ્બત સે વુઝૂ કે ચાર ફરાઇઝ

۞ ચેહરા ધોના ۞ કોહનિયોં સમેત દોનોં હાથ ધોના ۞ ચૌથાઈ સર કા મસ્હ કરના ۞ ટખ્નોં સમેત દોનોં પાઉં ધોના.

(عالمگیری ج۱ص۳،٤،٥, બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 288)

ધોને કી તા'રીફ

કિસી ઉઝ્વ ધોને કે યેહ મા'ના હૈં કે ઉસ ઉઝ્વ કે હર હિસ્સે પર કમ અઝ કમ દો કતરે પાની બહ જાએ. સિર્ફ ભીગ જાને યા પાની કો તેલ કી તરહ ચુપડ લેને યા એક કતરા બહ જાને કો ધોના નહીં કહેંગે ન ઈસ તરહ વુઝૂ યા ગુસ્લ અદા હોગા.

(ફતાવા ર-ઝવિય્યા મુખર્રજા, જિ. 1, સ. 218, બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 288)

"કરમ યા રબ્બલ આ-લમીન" કે ચૌદહ હુરૂફ કી નિસ્બત સે વુઝૂ કી 14 સુન્નતેં

''**વુઝૂ** કા તરીકા'' (હ-નફી) મેં બા'ઝ સુન્નતોં ઔર મુસ્તહબ્બાત કા બયાન હો ચુકા હૈ ઈસ કી મઝીદ વઝાહત મુલા-હઝા ફરમાઈયે : ۞ નિય્યત કરના ۞ بِسۡمِ اللّٰہ પઢના. અગર વુઝૂ સે કબ્લ بِسۡمِ اللّٰہِ وَالۡحَمۡدُ لِلّٰہ કહ લેં તો જબ તક બા વુઝૂ રહેંગે ફિરિશ્તે નેકિયાં લિખતે રહેંગે ۞ દોનોં હાથ પહોંચોં તક તીન બાર ધોના ۞ તીન બાર મિસ્વાક કરના ۞ તીન ચુલ્લૂ સે તીન બાર કુલ્લી કરના ۞ રોઝા ન હો તો ગર-ગરા કરના ۞ તીન ચુલ્લૂ સે તીન બાર નાક મેં પાની ચઢાના ۞ દાઢી હો તો (એહરામ મેં ન હોને કી સૂરત મેં) ઉસ કા ખિલાલ કરના ۞ હાથ ઔર

۞ પાઉં કી ઉંગ્લિયોં કા ખિલાલ કરના ۞ પૂરે સર કા એક હી બાર મસ્હ કરના ۞ કાનોં કા મસ્હ કરના ۞ ફરાઈઝ મેં તરતીબ કાઈમ રખના (યા'ની ફર્ઝ આ'ઝા મેં પહલે મુંહ ફિર હાથ કોહનિયોં સમેત ધોના, ફિર સર કા મસ્હ કરના ઔર ફિર પાઉં ધોના) ઔર ۞ પૈ દર પૈ વુઝૂ કરના યા'ની એક ઉઝ્વ સૂખને ન પાએ, કે દૂસરા ઉઝ્વ ધો લેના.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 293, 294 મુલખ્ખસન)

"યા રસૂલલ્લાહ તેરે દર કી ફઝાઓં કો સલામ" કે ઉન્તીસ હુરૂફ કી નિસ્બત સે વુઝૂ કે 29 મુસ્તહબ્બાત

۞ કિબ્લા રૂ ۞ ઊંચી જગહ ۞ બૈઠના ۞ પાની બહાતે વક્ત આ'ઝા પર હાથ ફૈરના ۞ ઈત્મીનાન સે વુઝૂ કરના ۞ આ'ઝાએ વુઝૂ પર પહલે પાની ચુપડ લેના ખુસૂસન સર્દિયોં મેં ۞ વુઝૂ કરને મેં બિગૈર ઝરૂરત કિસી સે મદદ ન લેના ۞ સીધે હાથ સે કુલ્લી કરના ۞ સીધે હાથ સે નાક મેં પાની ચઢાના ۞ ઉલટે હાથ સે નાક સાફ કરના ۞ ઉલટે હાથ કી છુંગ્લિયા નાક મેં ડાલના ۞ ઉંગ્લિયોં કી પુશ્ત સે ગરદન કી પુશ્ત કા મસ્હ કરના ۞ કાનોં કા મસ્હ કરતે વક્ત ભીગી હુઈ છુંગ્લિયા (યા'ની છોટી ઉંગ્લિયાં) કાનોં કે સૂરાખોં મેં દાખિલ કરના ۞ અંગૂઠી કો હ-ર-કત દેના જબ કે ઢીલી હો ઔર યેહ યકીન હો કે ઈસ કે નીચે પાની બહ ગયા હૈ, અગર સખ્ત હો તો હ-ર-કત દે કર અંગૂઠી કે નીચે પાની બહાના **ફર્ઝ** હૈ ۞ મા'ઝૂરે શર-ઈ (ઈસ કે તફ્સીલી અહકામ ઈસી રિસાલે કે સફ્હા 32 તા 35 પર મુલા-હઝા ફરમા લીજિયે) ન હો તો નમાઝ કા વક્ત શુરૂઅ

હોને સે પહલે હી વુઝૂ કર લેના ۞ જો કામિલ તૌર પર વુઝૂ કરતા હૈ યા'ની જિસ કી કોઈ જગહ પાની બહને સે ન રહ જાતી હો ઉસ કા કૂઓં (યા'ની નાક કી તરફ આંખોં કે દોનોં કોને) ટખ્નોં, એડિયોં, તલ્વોં, કૂંચોં (યા'ની એડિયોં કે ઊપર મોટે પટ્ઠે) ઘાઈયોં (યા'ની ઉંગ્લિયોં કે દરમિયાન વાલી જગહોં) ઔર કોહનિયોં કા ખુસૂસિય્યત કે સાથ ખયાલ રખના ઔર બે ખયાલી કરને વાલોં કે લિયે તો **ફર્ઝ** હૈ કે ઈન જગહોં કા ખાસ ખયાલ રખેં કે અક્સર દેખા ગયા હૈ કે યેહ જગહેં ખુશ્ક રહ જાતી હૈં ઔર યેહ બે ખયાલી હી કા નતીજા હૈ ઐસી બે ખયાલી **હરામ** હૈ ઔર ખયાલ રખના **ફર્ઝ** ۞ વુઝૂ કા લોટા ઉલટી તરફ રખિયે અગર તશ્ત યા પતીલી વગૈરા સે વુઝૂ કરેં તો સીધી જાનિબ રખિયે ۞ ચેહરા ધોતે વક્ત પેશાની પર ઈસ તરહ ફૈલા કર પાની ડાલના કે ઊપર કા કુછ હિસ્સા ભી ધુલ જાએ ۞ ચેહરે ઔર ۞ હાથ પાઉં કી રોશની વસીઅ કરના યા'ની જિતની જગહ પાની બહાના ફર્ઝ હૈ ઉસ કે અતરાફ મેં કુછ બઢાના મ-સલન હાથ કોહની સે ઊપર આધે બાઝૂ તક ઔર પાઉં ટખ્નોં સે ઊપર આધી પિંડલી તક ધોના ۞ દોનોં હાથોં સે મુંહ ધોના ۞ હાથ પાઉં ધોને મેં ઉંગ્લિયોં સે શુરૂઅ કરના ۞ હર ઉઝ્વ ધોને કે બા'દ ઉસ પર હાથ ફૈર કર બૂંદેં ટપકા દેના તાકે બદન યા કપડે પર ન ટપકેં ખુસૂસન જબ કે મસ્જિદ મેં જાના હો, કે ફર્શે મસ્જિદ પર વુઝૂ કે પાની કે કતરે ગિરાના મકરૂહે તહરીમી હૈ ۞ હર ઉઝ્વ કે ધોતે વક્ત ઔર મસ્હ કરતે વક્ત નિય્યતે વુઝૂ કા હાઝિર રહના ۞ ઈબ્તિદા મેં بِسْمِ اللّٰه કે સાથ સાથ દુરૂદ શરીફ ઔર કલિમએ શહાદત પઢ લેના ۞ આ'ઝાએ વુઝૂ બિલા ઝરૂરત

ન પોંછિયે અગર પોંછના હો તબ ભી બિલા ઝરૂરત બિલ્કુલ ખુશ્ક ન કીજિયે કુછ તરી બાકી રખિયે કે બરોઝે કિયામત નેકિયોં કે પલડે મેં રખી જાએગી ۞ વુઝૂ કે બા'દ હાથ ન ઝટકેં કે શૈતાન કા પંખા હૈ ۞ બા'દે વુઝૂ મિયાની (યા'ની પાજામે કા વોહ હિસ્સા જો પેશાબ ગાહ કે કરીબ હોતા હૈ) પર પાની છિડક્ના. (પાની છિડક્તે વક્ત મિયાની કો કુરતે કે દામન મેં છુપાએ રખના મુનાસિબ હૈ નીઝ વુઝૂ કરતે વક્ત ભી બલ્કે હર વક્ત પર્દે મેં પર્દા કરતે હુએ મિયાની કો કુરતે કે દામન યા ચાદર વગૈરા કે ઝરીએ છુપાએ રખના હયા કે કરીબ હૈ) ۞ અગર મક્રૂહ વક્ત ન હો તો દો રક્અત નફ્લ અદા કરના જિસે તહિય્યતુલ વુઝૂ કહતે હૈં. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 293, 300)

"કાશ ! કામિલ વુઝૂ નસીબ હો" કે સોલહ હુરૂફ કી નિસ્બત સે વુઝૂ કે 16 મક્રૂહાત

۞ વુઝૂ કે લિયે નાપાક જગહ પર બૈઠના ۞ નાપાક જગહ વુઝૂ કા પાની ગિરાના ۞ આ'ઝાએ વુઝૂ સે લોટે વગૈરા મેં કતરે ટપકાના (મુંહ ધોતે વક્ત ભરે હુએ ચુલ્લૂ મેં ઉમૂમન ચેહરે સે પાની કે કતરે ગિરતે હૈં ઈસ કા ખયાલ રખિયે) ۞ કિબ્લે કી તરફ થૂક યા બલ્ગમ ડાલના યા કુલ્લી કરના ۞ બે ઝરૂરત દુન્યા કી બાત કરના ۞ ઝિયાદા પાની ખર્ચ કરના (**સદરુશશરીઅહ** મુફ્તી મુહમ્મદ અમજદ અલી આ'ઝમી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْقَوِى બહારે શરીઅત મુખર્રજા જિલ્દ અવ્વલ સફ્હા 302 તા 303 પર ફરમાતે હૈં : નાક મેં પાની ડાલતે વક્ત આધા ચુલ્લૂ કાફી હૈ તો અબ પૂરા ચુલ્લૂ લેના ઈસરાફ હૈ) ۞ ઈતના કમ પાની ખર્ચ કરના કે સુન્નત અદા ન હો (ટોંટી ન ઈતની ઝિયાદા ખોલેં કે પાની હાજત સે ઝિયાદા ગિરે ન ઈતની કમ ખોલેં કે સુન્નત ભી

અદા ન હો બલ્કે મુ-તવસ્સિત હો) ۞ મુંહ પર પાની મારના ۞ મુંહ પર પાની ડાલતે વક્ત ફૂંકના ۞ એક હાથ સે મુંહ ધોના કે રિફાઝ વ હુનૂદ કા શિઆર હૈ ۞ ગલે કા મસ્હ કરના ۞ ઉલટે હાથ સે કુલ્લી કરના યા નાક મેં પાની ચઢાના ۞ સીધે હાથ સે નાક સાફ કરના ۞ તીન જદીદ પાનિયોં સે તીન બાર સર કા મસ્હ કરના ۞ ધૂપ કે ગર્મ પાની સે વુઝૂ કરના ۞ હોંટ યા આંખેં ઝોર સે બન્દ કરના ઔર અગર કુછ સૂખા રહ ગયા તો વુઝૂ હી ન હોગા. **વુઝૂ કી હર સુન્નત કા તર્ક મકરૂહ હૈ ઈસી તરહ હર મકરૂહ કા તર્ક સુન્નત.** (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 300, 301)

ધૂપ કે ગર્મ પાની કી વજાહત

સદરુશશરીઅહ, બદરુત્તરીકહ હઝરતે અલ્લામા મૌલાના મુફ્તી મુહમ્મદ અમજદ અલી આ'ઝમી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْقَوِى મક-ત-બતુલ મદીના કી મત્બૂઆ **બહારે શરીઅત મુખર્રજા જિલ્દ અવ્વલ** સફહા 301 કે હાશિયે પર લિખતે હૈં : "જો પાની ધૂપ સે ગર્મ હો ગયા ઉસ સે વુઝૂ કરના મુત્લકન મકરૂહ નહીં બલ્કે ઈસ મેં ચન્દ કુયૂદ હૈં, જિન કા ઝિક્ર પાની કે બાબ મેં આએગા ઔર ઈસ સે વુઝૂ કી કરાહત તન્ઝીહી હૈ તહરીમી નહીં." પાની કે બાબ મેં સફહા 334 પર લિખતે હૈં : "જો પાની ગર્મ મુલ્ક મેં ગર્મ મૌસિમ મેં સોને ચાંદી કે સિવા કિસી ઔર ધાત કે બરતન મેં ધૂપ મેં ગર્મ હો ગયા, તો જબ તક ગર્મ હૈ ઉસ સે વુઝૂ ઔર ગુસ્લ ન ચાહિયે, ન ઉસ કો પીના ચાહિયે બલ્કે બદન કો કિસી તરહ પહોંચના ન ચાહિયે, યહાં તક કે અગર ઉસ સે કપડા ભીગ જાએ તો જબ તક ઠન્ડા ન હો લે ઉસ કે પહનને સે બચેં કે ઉસ પાની કે ઈસ્તિ'માલ મેં અન્દેશએ

બરસ (યા'ની બદન પર સફેદ દાગ કા અન્દેશા) હૈ, ફિર ભી અગર વુઝૂ યા ગુસ્લ કર લિયા તો હો જાએગા.'' (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 301, 334)

મુસ્તા'મલ પાની કા અહમ મસ્અલા

અગર બે વુઝૂ શખ્સ કા હાથ યા ઉંગલી કા પોરા યા નાખુન યા બદન કા કોઈ ટુકડા જો વુઝૂ મેં ધોયા જાતા હો જાન બૂઝ કર યા ભૂલ કર દહ દર દહ (10x10) સે કમ પાની (મ-સલન પાની સે ભરી હુઈ બાલટી યા લોટે વગૈરા) મેં પડ જાએ તો પાની મુસ્તા'મલ (યા'ની ઇસ્તિ'માલ શુદા) હો ગયા ઔર અબ વુઝૂ ઔર ગુસ્લ કે લાઇક ન રહા. ઇસી તરહ જિસ પર ગુસ્લ ફર્ઝ હો ઉસ કે જિસ્મ કા કોઈ બે ધુલા હુવા હિસ્સા પાની સે છૂ જાએ તો વોહ પાની વુઝૂ ઔર ગુસ્લ કે કામ કા ન રહા. હાં અગર ધુલા હાથ યા ધુલે હુએ બદન કા કોઈ હિસ્સા પડ જાએ તો હરજ નહીં. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 333) (મુસ્તા'મલ પાની ઔર વુઝૂ વ ગુસ્લ કે તફ્સીલી અહકામ સીખને કે લિયે બહારે શરીઅત હિસ્સા 2 કા મુતા-લઆ ફરમાઇયે)

મિટ્ટી મિલે પાની સે વુઝૂ હોગા યા નહીં

۞ **પાની** મેં રૈત કીચડ મિલ જાએ તો જબ તક રકીક (યા'ની પાની પતલા) રહે ઉસ સે વુઝૂ જાઇઝ હૈ. **અકૂલ** (આ'લા હઝરત رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ફરમાતે હૈં : ''મૈં કહતા હૂં'') મગર બિલા ઝરૂરત કીચડ મિલે હુએ (પાની) સે વુઝૂ કરના મન્અ હૈ, કે **મુસ્લા** યા'ની સૂરત બિગાડના હૈ ઔર યેહ શર-અન **હરામ** હૈ (ફતાવા રઝવિય્યા મુખર્રજા, જિ. 4, સ. 650) (મા'લૂમ હુવા મુંહ પર ઇસ તરહ મિટ્ટી મલના કે સૂરત બિગડ જાએ યા મુંહ કાલા કરના જૈસા

કે બા'ઝ અવકાત ચોર કા કોએલે વગૈરા સે મુંહ કાલા કર દેતે હૈં યેહ હરામ હૈ કસ્દન કાફિર કા ભી મુસ્લા કરના યા'ની ચેહરા બિગાડના જાઈઝ નહીં) ۞ જિસ પાની મેં કોઈ બદબૂદાર ચીઝ મિલ જાએ ઉસ સે વુઝૂ મક્રૂહ હૈ ખુસૂસન અગર ઉસ કી બદબૂ નમાઝ મેં બાકી રહે, કે (ઈસ સે નમાઝ) મક્રૂહે તહરીમી હોગી. (ઐઝન, સ. 650)

પાન ખાને વાલે મુ-તવજ્જેહ હોં

મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઈમામે અહલે સુન્નત, વલિય્યે ને'મત, અઝીમુલ બ-ર-કત, અઝીમુલ મર્તબત, પરવાનએ શમ્એ રિસાલત, મુજદ્દિદે દીનો મિલ્લત, હામિયે સુન્નત, માહિયે બિદ્અત, આલિમે શરીઅત, પીરે તરીકત, બાઈસે ખૈરો બ-ર-કત, હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અલહાજ અલ હાફિઝ અલ કારી શાહ ઈમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُالرَّحْمٰن ફરમાતે હૈં : પાનોં કે કસરત સે આદી ખુસૂસન જબ કે દાંતોં મેં ફઝા (ગેપ) હો તજરિબે સે જાનતે હૈં છાલિયા કે બારીક રેઝે ઔર પાન કે બહુત છોટે છોટે ટુકડે ઈસ તરહ મુંહ કે અતરાફ વ અક્નાફ મેં જા ગીર હોતે હૈં (યા'ની મુંહ કે કોનોં ઔર દાંતોં કે ખાંચોં મેં ઘુસ જાતે હૈં) કે તીન બલ્કે કભી દસ બારહ કુલ્લિયાં ભી ઉન કે તસ્ફિયએ તામ (યા'ની મુકમ્મલ સફાઈ) કો કાફી નહીં હોતીં, ન ખિલાલ ઉન્હેં નિકાલ સકતા હૈ ન મિસ્વાક, સિવા કુલ્લિયોં કે, કે પાની મનાફિઝ (યા'ની સૂરાખોં) મેં દાખિલ હોતા ઔર જુમ્બિશેં દેને (યા'ની હિલાને) સે જમે હુએ બારીક ઝર્રોં કો બ તદરીજ છુડા છુડા કર લાતા હૈ, ઈસ કી ભી કોઈ તહ્દીદ (હદ બન્દી) નહીં હો સકતી ઔર યેહ કામિલ તસ્ફિયા (યા'ની મુકમ્મલ સફાઈ) ભી બહુત

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّی اللّٰہ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَ اٰلِہٖ وَسَلَّم : જો શખ્સ મુઝ પર દુરૂદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (طبرانی)

મુઅક્કદ (યા'ની ઈસ કી સખ્ત તાકીદ) હૈ મુ-તઅદ્દદ અહાદીસ મેં ઈર્શાદ હુવા હૈ કે : "જબ બન્દા નમાઝ કો ખડા હોતા હૈ ફિરિશ્તા ઉસ કે મુંહ પર અપના મુંહ રખતા હૈ યેહ જો પઢતા હૈ ઈસ કે મુંહ સે નિકલ કર ફિરિશ્તે કે મુંહ મેં જાતા હૈ ઉસ વક્ત અગર ખાને કી કોઈ શૈ ઉસ કે દાંતોં મેં હોતી હૈ મલાએકા કો ઉસ સે ઐસી સખ્ત ઈઝા હોતી હૈ કે ઔર શૈ સે નહીં હોતી."

હુઝૂરે અકરમ, નૂરે મુજસ્સમ, શાહે બની આદમ, રસૂલે મુહ્તશમ صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ફરમાયા : જબ તુમ મેં સે કોઈ રાત કો નમાઝ કે લિયે ખડા હો તો ચાહિયે કે મિસ્વાક કર લે ક્યૂંકે જબ વોહ અપની નમાઝ મેં કિરાઅત કરતા હૈ તો ફિરિશ્તા અપના મુંહ ઈસ કે મુંહ પર રખ લેતા હૈ ઔર જો ચીઝ ઈસ કે મુંહ સે નિકલતી હૈ વોહ ફિરિશ્તે કે મુંહ મેં દાખિલ હો જાતી હૈ.[1] ઔર **"ત-બરાની ને કબીર"** મેં હઝરતે સય્યિદુના અબૂ અય્યૂબ અન્સારી رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ સે રિવાયત કી હૈ કે દોનોં ફિરિશ્તોં પર ઈસ સે ઝિયાદા કોઈ ચીઝ ગિરાં નહીં કે વોહ અપને સાથી કો નમાઝ પઢતા દેખેં ઔર ઉસ કે દાંતોં મેં ખાને કે રેઝે ફંસે હોં.

(**اَلْمُعْجَمُ الْکَبِیر ج٤ ص١٧٧ حدیث٤٠٦١**, ફતાવા ર-ઝવિય્યા મુખર્રજા, જિ. 1, સ. 624, 625)

તસવ્વુફ કા અઝીમ મ-દની નુસ્ખા

હુજ્જતુલ ઈસ્લામ હઝરતે સય્યિદુના ઈમામ અબૂ હામિદ મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ ગઝાલી عَلَیْہِ رَحْمَۃُ اللّٰہِ الْوَالِی ફરમાતે હૈં : વુઝૂ સે ફરાગત કે બા'દ જબ આપ નમાઝ કી તરફ મુ-તવજ્જેહ હોં ઉસ વક્ત યેહ તસવ્વુર કીજિયે કે જિન ઝાહિરી આ'ઝા પર લોગોં કી

[1] **شُعَبُ الْاِیمان ج٢ ص٣٨١ رقم٢١١٧**

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم : જિસ કે પાસ મેરા ઝિક્ર હુવા ઔર ઉસ ને મુઝ પર દુરૂદે પાક ન પઢા તહકીક વોહ બદ બખ્ત હો ગયા. (ابن سنی)

નઝર પડતી હૈ વોહ તો બ ઝાહિર તાહિર (યા'ની પાક) હો ચુકે મગર દિલ કો પાક કિયે બિગૈર બારગાહે ઈલાહી عَزَّوَجَلَّ મેં મુનાજાત કરના હયા કે ખિલાફ હૈ ક્યૂંકે **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ દિલોં કો ભી દેખને વાલા હૈ. મઝીદ ફરમાતે હૈં : ઝાહિરી વુઝૂ કર લેને વાલે કો યેહ બાત યાદ રખની ચાહિયે કે દિલ કી તહારત (યા'ની સફાઈ) તૌબા કરને ઔર ગુનાહોં કો છોડને ઔર ઉમ્દા અખ્લાક અપનાને સે હોતી હૈ. જો શખ્સ દિલ કો ગુનાહોં કી આલૂ-દગિયોં સે પાક નહીં કરતા ફકત ઝાહિરી તહારત (યા'ની સફાઈ) ઔર ઝૈબો ઝીનત પર ઈક્તિફા કરતા હૈ ઉસ કી મિસાલ ઉસ શખ્સ કી સી હૈ જો બાદશાહ કો મદ્‌ઊ કરતા હૈ ઔર અપને ઘર કો બાહર સે ખૂબ ચમકાતા હૈ ઔર રંગો રોગન કરતા હૈ મગર મકાન કે અન્દરૂની હિસ્સે કી સફાઈ પર કોઈ તવજ્જોહ નહીં દેતા. અબ ઐસી સૂરત મેં જબ બાદશાહ ઉસ કે મકાન કે અન્દર આ કર ગન્દગિયાં દેખેગા તો વોહ નારાઝ હોગા યા રાઝી યેહ હર ઝી શુઊર ખુદ સમઝ સકતા હૈ. (اِحْيَاءُ الْعُلوم ج ١ ص ١٨٥ مُلَخَّصاً)

"સબ્ર કર" કે પાંચ હુરૂફ કી નિસ્બત સે ઝખ્મ વગૈરા સે ખૂન નિકલને કે 5 અહકામ

۞ ખૂન, પીપ યા ઝર્દ પાની કહીં સે નિકલ કર બહા ઔર ઉસ કે બહને મેં ઐસી જગહ પહોંચને કી સલાહિય્યત થી જિસ જગહ કા વુઝૂ યા ગુસ્લ મેં ધોના ફર્ઝ હૈ તો **વુઝૂ** જાતા રહા. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 304)

۞ ખૂન અગર ચમકા યા ઉભરા ઔર બહા નહીં જૈસે સૂઈ કી નોક યા ચાકૂ કા કનારા લગ જાતા હૈ ઔર ખૂન ઉભર યા ચમક જાતા હૈ યા

ખિલાલ કિયા યા મિસ્વાક કી યા ઉંગલી સે દાંત માંઝે યા દાંત સે કોઈ ચીઝ મ-સલન સેબ વગૈરા કાટા ઉસ પર ખૂન કા અસર ઝાહિર હુવા યા નાક મેં ઉંગલી ડાલી ઈસ પર ખૂન કી સુર્ખી આ ગઈ મગર વોહ ખૂન બહને કે કાબિલ ન થા **વુઝૂ** નહીં ટૂટા. (ઐઝન) ۞ અગર બહા મગર બહ કર ઐસી જગહ નહીં આયા જિસ કા ગુસ્લ યા વુઝૂ મેં ધોના ફર્ઝ હો મ-સલન આંખ મેં દાના થા ઔર ટૂટ કર અન્દર હી ફૈલ ગયા બાહર નહીં નિકલા યા પીપ યા ખૂન કાન કે સૂરાખોં કે અન્દર હી રહા બાહર ન નિકલા તો ઈન સૂરતોં મેં **વુઝૂ** ન ટૂટા (ઐઝન, સ. 27) ۞ ઝખ્મ બેશક બડા હૈ રતૂબત ચમક રહી હૈ મગર જબ તક બહેગી નહીં **વુઝૂ** નહીં ટૂટેગા. (ઐઝન) ۞ ઝખ્મ કા ખૂન બાર બાર પોંછતે રહે, કે બહને કી નૌબત ન આઈ તો ગૌર કર લીજિયે કે અગર ઈતના ખૂન પોંછ લિયા હૈ કે અગર ન પોંછતે તો બહ જાતા તો **વુઝૂ** ટૂટ ગયા, નહીં તો નહીં. (ઐઝન)

સર્દી સે આ'ઝા ફટ જાએં તો.....

સર્દી વગૈરા સે આ'ઝા ફટ ગએ ધો સકે ધોએ, ઠન્ડા પાની નુક્સાન કરે તો ગર્મ પાની અગર કર સકતા હો કરના વાજિબ, અગર ગર્મ સે ભી નુક્સાન હો તો મસ્હ કરે, અગર મસ્હ ભી નુક્સાન દે તો ઉસ પર જો પટ્ટી બંધી યા દવા કા ઝિમાદ (યા'ની લેપ) હૈ ઉસ પર પાની બહાએ, યેહ ભી ઝરર (યા'ની નુક્સાન) દે તો ઉસ પટ્ટી યા ઝિમાદ (યા'ની લેપ, PESTE) પૂરે પર મસ્હ કરે ઈસ સે (ભી) નુક્સાન હો તો છોડ દે, મુઆફ હૈ. (ફતાવા ૨-ઝવિય્યા મુખર્રજા, જિ. 4, સ. 620)

વુઝૂ મેં મેહંદી ઔર સુરમે કા મસ્અલા

۞ **ઔરત** કે હાથ પાઉં પર **મેહંદી કા જિર્મ** લગા રહ ગયા ઔર ખબર ન હુઈ તો વુઝૂ વ ગુસ્લ હો જાએગા. હાં જબ ઈત્તિલાઅ હો છુડા કર વહાં પાની બહા દે. (ફતાવા ૨-ઝવિય્યા મુખર્રજા, જિ. 4, સ. 613) ۞ સુરમા આંખ કે કૂએ (યા'ની આંખ કે કોને) યા પલક મેં રહ ગયા ઔર ઈત્તિલાઅ ન હુઈ ઝાહિરન હરજ નહીં ઔર બા'દે નમાઝ કૂએ (આંખ કે કોને) મેં મહસૂસ હુવા તો અસ્લન બાક (યા'ની બિલ્કુલ અન્દેશા) નહીં. (મતલબ યેહ કે નમાઝ હો ગઈ) (ઐઝન)

ઇન્જેક્શન લગાને સે વુઝૂ ટૂટેગા યા નહીં ?

۞ ગોશ્ત મેં ઈન્જેક્શન લગાને મેં સિર્ફ ઈસી સૂરત મેં વુઝૂ ટૂટેગા જબ કે બહને કી મિક્દાર મેં ખૂન નિકલે ۞ જબ કે નસ કા ઈન્જેક્શન લગા કર પહલે ખૂન ઊપર કી તરફ ખીંચતે હૈં જો કે બહને કી મિક્દાર મેં હોતા હૈ લિહાઝા વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ ۞ ઈસી તરહ ગ્લૂકોઝ વગૈરા કી ડ્રિપ નસ મેં લગવાને સે વુઝૂ ટૂટ જાએગા ક્યૂંકે બહને કી મિક્દાર મેં ખૂન નિકલ કર નલકી મેં આ જાતા હૈ. હાં બહને કી મિક્દાર મેં ખૂન નલકી મેં ન આએ તો વુઝૂ નહીં ટૂટેગા ۞ સિરિંજ કે ઝરીએ ટેસ્ટ કરને કે લિયે ખૂન નિકાલને સે વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ ક્યૂંકે યેહ બહને કી મિક્દાર મેં હોતા હૈ ઈસી લિયે યેહ ખૂન પેશાબ કી તરહ નાપાક ભી હોતા હૈ, ખૂન સે ભરી હુઈ શીશી જેબ મેં રખ કર નમાઝ પઢી, ન હુઈ નીઝ ખૂન યા પેશાબ કી શીશી અગર્ચે અચ્છી તરહ બન્દ હો મસ્જિદ કે અન્દર ભી નહીં લા સકતે, લાએંગે તો ગુનહગાર હોંગે.

દુખતી આંખ કે આંસૂ

۞ આંખ કી બીમારી કે સબબ જો આંસૂ બહા વોહ નાપાક હૈ ઔર વુઝૂ ભી તોડ દેગા. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 310) અફ્સોસ ! અક્સર લોગ ઈસ મસ્અલે સે ના વાકિફ હોતે હૈં ઔર **દુખતી આંખ** સે બ વજહે મરઝ બહને વાલે આંસૂ કો ઔર આંસૂઓં કી માનિન્દ સમઝ કર આસ્તીન યા કુરતે કે દામન વગૈરા સે પોંછ કર કપડે નાપાક કર ડાલતે હૈં ۞ નાબીના કી આંખ સે જો રતૂબત બ વજહે મરઝ નિકલતી હૈ વોહ નાપાક હૈ ઔર ઈસ સે વુઝૂ ભી ટૂટ જાતા હૈ.

(માખૂઝ અઝ બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 306)

પાક ઔર નાપાક રતૂબત

۞ જો રતૂબત ઈન્સાની બદન સે નિકલે ઔર વુઝૂ ન તોડે વોહ નાપાક નહીં. મ-સલન ખૂન યા પીપ બહ કર ન નિકલે યા થોડી કૈ, કે મુંહ ભર ન હો પાક હૈ. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 309)

છાલા ઔર ફુડિયા

۞ છાલા નોચ ડાલા અગર ઉસ કા પાની બહ ગયા તો વુઝૂ ટૂટ ગયા વરના નહીં. (ઐઝન, સ. 305) ۞ ફુડિયા બિલ્કુલ અચ્છી હો ગઈ ઉસ કી મુર્દા ખાલ બાકી હૈ જિસ મેં ઊપર મુંહ ઔર અન્દર ખલા હૈ અગર ઉસ મેં પાની ભર ગયા ઔર દબા કર નિકાલા તો ન વુઝૂ જાએ ન વોહ પાની નાપાક. હાં અગર ઉસ કે અન્દર કુછ તરી ખૂન વગૈરા કી બાકી હૈ તો વુઝૂ ભી જાતા રહેગા ઔર વોહ પાની ભી નાપાક હૈ. (ફતાવા ૨-ઝવિય્યા મુખર્રજા, જિ. 1, સ. 355, 356) ۞ ખારિશ યા ફુડિયોં મેં અગર બહને વાલી રતૂબત ન હો સિર્ફ ચિપક હો ઔર કપડા ઉસ સે બાર

બાર છૂ કર ચાહે કિતના હી સન જાએ પાક હૈ. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 310) ۞ નાક સાફ કી ઉસ મેં સે જમા હુવા ખૂન નિકલા વુઝૂ ન ટૂટા, અન્સબ (યા'ની ઝિયાદા મુનાસિબ) યેહ હૈ કે વુઝૂ કરે.

(ફતાવા ૨-ઝવિય્યા મુખર્રજા, જિ. 1, સ. 281)

કૈ સે વુઝૂ કબ ટૂટતા હૈ ?

۞ **મુંહ** ભર કૈ ખાને, પાની યા સફરા (યા'ની પીલે રંગ કા કડવા પાની) કી વુઝૂ તોડ દેતી હૈ. જો કૈ તકલ્લુફ કે બિગૈર ન રોકી જા સકે ઉસે મુંહ ભર કહતે હૈં. મુંહ ભર કૈ પેશાબ કી તરહ નાપાક હોતી હૈ ઈસ કે છીંટોં સે અપને કપડે ઔર બદન કો બચાના ઝરૂરી હૈ.

(માખૂઝ અઝ બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 306, 390 વગૈરા)

હંસને કે અહકામ

﴾1﴿ રુકૂઅ વ સુજૂદ વાલી નમાઝ મેં બાલિગ ને કહ્કહા લગા દિયા યા'ની ઈતની આવાઝ સે હંસા કે આસ પાસ વાલોં ને સુના તો વુઝૂ ભી ગયા ઔર નમાઝ ભી ગઈ, અગર ઈતની આવાઝ સે હંસા કે સિર્ફ ખુદ સુના તો નમાઝ ગઈ વુઝૂ બાકી હૈ, મુસ્કુરાને સે ન નમાઝ જાએગી ન વુઝૂ. મુસ્કુરાને મેં આવાઝ બિલકુલ નહીં હોતી સિર્ફ દાંત ઝાહિર હોતે હૈં (مَراقِی الْفَلاح ص ٦٤) ﴾2﴿ બાલિગ ને નમાઝે જનાઝા મેં કહ્કહા લગાયા તો નમાઝ ટૂટ ગઈ વુઝૂ બાકી હૈ. (اَیْضاً) ﴾3﴿ નમાઝ કે ઈલાવા કહ્કહા લગાને સે વુઝૂ નહીં જાતા મગર દોબારા કર લેના મુસ્તહબ હૈ. (مَراقِی الْفَلاح ص ٦٠) હમારે મીઠે મીઠે આકા صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને કભી ભી કહ્કહા નહીં લગાયા લિહાઝા હમેં ભી કોશિશ કરની ચાહિયે કે યેહ સુન્નત ભી ઝિન્દા હો ઔર હમ ઝોર ઝોર સે ન હંસેં. **ફરમાને**

મુસ્તફા اَلْقَهْقَهَةُ مِنَ الشَّيْطٰنِ وَالتَّبَسُّمُ مِنَ اللّٰهِ تَعالٰى : صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم યા'ની કહકહા શૈતાન કી તરફ સે હૈ ઔર મુસ્કુરાના **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કી તરફ સે હૈ.

(اَلْمُعْجَمُ الصَّغِير لِلطَّبَرَانِيّ ج٢ص١٠٤)

ક્યા સત્ર દેખને સે વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ ?

અવામ મેં મશહૂર હૈ કે ઘુટના યા સત્ર ખુલને યા અપના યા પરાયા સત્ર દેખને સે વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ યેહ બિલ્કુલ ગલત હૈ. હાં વુઝૂ કે આદાબ સે હૈ કે નાફ સે લે કર દોનોં ઘુટનોં સમેત સબ સત્ર છુપા હો બલ્કે ઇસ્તિન્જા કે બા'દ ફૌરન હી છુપા લેના ચાહિયે કે બિગૈર ઝરૂરત સત્ર ખુલા રખના મન્અ ઔર દૂસરોં કે સામને સત્ર ખોલના હરામ હૈ.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 309)

ગુસ્લ કા વુઝૂ કાફી હૈ

ગુસ્લ કે લિયે જો વુઝૂ કિયા થા વોહી કાફી હૈ ખ્વાહ બરહ્ના નહાએં. અબ ગુસ્લ કે બા'દ દોબારા વુઝૂ કરના ઝરૂરી નહીં બલ્કે અગર વુઝૂ ન ભી કિયા હો તો ગુસ્લ કર લેને સે આ'ઝાએ વુઝૂ પર ભી પાની બહ જાતા હૈ લિહાઝા વુઝૂ ભી હો ગયા, કપડે તબ્દીલ કરને સે ભી વુઝૂ નહીં જાતા.

થૂક મેં ખૂન

﴾1﴿ મુંહ સે ખૂન નિકલા અગર થૂક પર ગાલિબ હૈ તો વુઝૂ ટૂટ જાએગા વરના નહીં, ગ-લબે કી શનાખ્ત યેહ હૈ કે અગર થૂક કા રંગ સુર્ખ હો જાએ તો ખૂન ગાલિબ સમઝા જાએગા ઔર વુઝૂ ટૂટ જાએગા યેહ સુર્ખ થૂક નાપાક ભી હૈ. અગર થૂક ઝર્દ (યા'ની પીલા) હો તો ખૂન પર થૂક ગાલિબ માના જાએગા લિહાઝા ન વુઝૂ ટૂટેગા ન યેહ ઝર્દ થૂક નાપાક.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 305)

﴾2﴿ મુંહ સે ઈતના ખૂન નિકલા કે થૂક સુર્ખ હો ગયા ઔર લોટે યા ગિલાસ સે મુંહ લગા કર કુલ્લી કે લિયે પાની લિયા તો લોટા ગિલાસ ઔર કુલ પાની નજિસ હો ગયા લિહાઝા ઐસે મૌકઅ પર ચુલ્લૂ મેં પાની લે કર એહતિયાત સે કુલ્લી કીજિયે ઔર યેહ ભી એહતિયાત ફરમાઈયે કે છીંટે ઉડ કર આપ કે કપડોં વગૈરા પર ન પડેં.

વુઝૂ મેં શક આને કે 5 અહકામ

۞ અગર દૌરાને વુઝૂ કિસી ઉઝ્વ કે ધોને મેં શક વાકેઅ હો ઔર અગર યેહ ઝિન્દગી કા પહલા વાકિઆ હૈ તો ઈસ કો ધો લીજિયે ઔર અગર અક્સર શક પડા કરતા હૈ તો ઈસ કી તરફ તવજ્જોહ ન દીજિયે. ઈસી તરહ અગર બા'દે વુઝૂ ભી શક પડે તો ઈસ કા કુછ ખયાલ મત કીજિયે. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 310) ۞ આપ બા વુઝૂ થે અબ શક આને લગા કે પતા નહીં વુઝૂ હૈ યા નહીં, ઐસી સૂરત મેં આપ બા વુઝૂ હૈં ક્યૂંકે સિર્ફ શક સે વુઝૂ નહીં ટૂટતા. (ઐઝન, સ. 311) ۞ વસ્વસે કી સૂરત મેં એહતિયાતન વુઝૂ કરના એહતિયાત નહીં ઈત્તિબાએ શૈતાન હૈ (ઐઝન) ۞ યકીનન આપ ઉસ વક્ત તક બા વુઝૂ હૈં જબ તક વુઝૂ ટૂટને કા ઐસા યકીન ન હો જાએ કે કસમ ખા સકેં ۞ કોઈ ઉઝ્વ ધોને સે રહ ગયા હૈ મગર યેહ યાદ નહીં કૌન સા ઉઝ્વ થા તો બાયાં (યા'ની ઉલટા) પાઉં ધો લીજિયે. (دُرِّمُختار ج ١ ص ٣١٠)

સોને સે વુઝૂ ટૂટને ન ટૂટને કા બયાન

નીંદ સે વુઝૂ ટૂટને કી દો શર્તેં હૈં : ﴾1﴿ દોનોં સુરીન અચ્છી તરહ જમે હુએ ન હોં ﴾2﴿ ઐસી હાલત પર સોયા જો ગાફિલ હો કર સોને મેં રુકાવટ ન હો. જબ દોનોં શર્તેં જમ્અ હોં યા'ની સુરીન ભી અચ્છી તરહ

જમે હુએ ન હોં નીઝ ઐસી હાલત મેં સોયા હો જો ગાફિલ હો કર સોને મેં રુકાવટ ન હો તો ઐસી નીંદ સે વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ. અગર એક શર્ત પાઈ જાએ ઔર દૂસરી ન પાઈ જાએ તો વુઝૂ નહીં ટૂટેગા.

સોને કે વોહ દસ અન્દાઝ જિન સે વુઝૂ નહીં ટૂટતા : ﴾1﴿ ઈસ તરહ બૈઠના કે દોનોં સુરીન ઝમીન પર હોં ઔર દોનોં પાઉં એક તરફ ફૈલાએ હોં. (કુરસી, રેલ ઔર બસ કી સીટ પર બૈઠને કા ભી યેહી હુક્મ હૈ) ﴾2﴿ ઈસ તરહ બૈઠના કે દોનોં સુરીન ઝમીન પર હોં ઔર પિંડલિયોં કો દોનોં હાથોં કે હલ્કે મેં લે લે ખ્વાહ હાથ ઝમીન વગૈરા પર યા સર ઘુટનોં પર રખ લે ﴾3﴿ ચાર ઝાનૂ યા'ની પાલતી (ચોકડી) માર કર બૈઠે ખ્વાહ ઝમીન યા તખ્ત યા ચારપાઈ વગૈરા પર હો ﴾4﴿ દો ઝાનૂ સીધા બૈઠા હો ﴾5﴿ ઘોડે યા ખચ્ચર વગૈરા પર ઝીન રખ કર સુવાર હો ﴾6﴿ નંગી પીઠ પર સુવાર હો મગર જાનવર ચઢાઈ પર ચઢ રહા હો યા રાસ્તા હમવાર હો ﴾7﴿ તક્યે સે ટેક લગા કર ઈસ તરહ બૈઠા હો કે સુરીન જમે હુએ હોં અગર્ચે તક્યા હટાને સે યેહ ગિર પડે ﴾8﴿ ખડા હો ﴾9﴿ રુકૂઅ કી હાલત મેં હો ﴾10﴿ સુન્નત કે મુતાબિક જિસ તરહ મર્દ સજદા કરતા હૈ ઈસ તરહ સજદા કરે કે પેટ રાનોં ઔર બાઝૂ પહલૂઓં સે જુદા હોં મઝકૂરા સૂરતેં નમાઝ મેં વાકેઅ હોં યા ઈલાવા નમાઝ, વુઝૂ નહીં ટૂટેગા ઔર નમાઝ ભી ફાસિદ ન હોગી અગર્ચે કસ્દન સોએ, અલબત્તા જો રુક્ન બિલ્કુલ સોતે હુએ અદા કિયા ઉસ કા ઈઆદા (યા'ની દોબારા અદા કરના) ઝરૂરી હૈ ઔર જાગતે હુએ શુરૂઅ કિયા ફિર નીંદ આ ગઈ તો જો હિસ્સા જાગતે અદા કિયા વોહ અદા હો ગયા બકિય્યા અદા કરના હોગા.

સોને કે વોહ દસ અન્દાઝ જિન સે વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ : ﴾1﴿ ઉકડૂં

યા'ની પાઉં કે તલ્વોં કે બલ ઈસ તરહ બૈઠા હો કે દોનોં ઘુટને ખડે રહેં ﴿2﴾ ચિત યા'ની પીઠ કે બલ લૈટા હો ﴿3﴾ પટ યા'ની પેટ કે બલ લૈટા હો ﴿4﴾ દાઈં યા બાઈં કરવટ લૈટા હો ﴿5﴾ એક કોહની પર ટેક લગા કર સો જાએ ﴿6﴾ બૈઠ કર ઈસ તરહ સોયા કે એક કરવટ ઝુકા હો જિસ કી વજહ સે એક યા દોનોં સુરીન ઉઠે હુએ હોં ﴿7﴾ નંગી પીઠ પર સુવાર હો ઔર જાનવર પસ્તી (યા'ની નિચાન) કી જાનિબ ઉતર રહા હો ﴿8﴾ પેટ રાનોં પર રખ કર દો ઝાનૂ ઈસ તરહ બૈઠે સોયા કે દોનોં સુરીન જમે ન રહેં ﴿9﴾ ચાર ઝાનૂ યા'ની ચોકડી માર કર ઈસ તરહ બૈઠે કે સર રાનોં યા પિંડલિયોં પર રખા હો ﴿10﴾ જિસ તરહ ઔરત સજદા કરતી હૈ ઈસ તરહ સજ્દે કે અન્દાઝ પર સોયા કે પેટ રાનોં ઔર બાઝૂ પહલૂઓં સે મિલે હુએ હોં યા કલાઈયાં બિછી હુઈ હોં. મઝકૂરા સૂરતેં નમાઝ મેં વાકેઅ હોં યા નમાઝ કે ઈલાવા વુઝૂ ટૂટ જાએગા. ફિર અગર ઈન સૂરતોં મેં કસ્દન સોયા તો નમાઝ ફાસિદ હો ગઈ ઔર બિલા કસ્દ સોયા તો વુઝૂ ટૂટ જાએગા મગર નમાઝ બાકી હૈ. બા'દે વુઝૂ (મખ્સૂસ શરાઈત કે સાથ) બકિય્યા નમાઝ ઉસી જગહ સે પઢ સકતા હૈ જહાં નીંદ આઈ થી. શરાઈત ન મા'લૂમ હોં તો નએ સિરે સે પઢ લે. (માખૂઝ અઝ ફતાવા ૨-ઝવિય્યા મુખર્રજા, જિ. 1, સ. 365 તા 367)

વુઝૂએ અમ્બિયાએ કિરામ عَلَيْهِمُ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام ઔર નીંદ મુબારક

અમ્બિયા عَلَيْهِمُ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام કા વુઝૂ સોને સે નહીં જાતા. **ફાએદા :** અમ્બિયા عَلَيْهِمُ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام કી આંખેં સોતી હૈં દિલ કભી નહીં સોતા ۞ બા'ઝ નવાકિઝે વુઝૂ (યા'ની બા'ઝ વુઝૂ તોડને વાલી ચીઝેં) અમ્બિયા عَلَيْهِمُ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام કે લિયે યૂં નાકિઝે વુઝૂ (વુઝૂ ટૂટને કા સબબ) નહીં, કે ઈન કા વુકૂઅ (યા'ની વાકેઅ હોના) હી ઉન સે મુહાલ (યા'ની ના મુમ્કિન) હૈ

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : જિસ ને મુઝ પર દસ મરતબા દુરૂદે પાક પઢા અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ઉસ પર સો રહમતેં નાઝિલ ફરમાતા હૈ. (طبرانی)

જૈસે જુનૂન (યા'ની પાગલ પન) યા નમાઝ મેં કહ્‌કહા ۞ ગશી (યા'ની બેહોશી) ભી અમ્બિયા عَلَيْهِمُ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام કે જિસ્મે ઝાહિર પર તારી હો સકતી હૈ, દિલ મુબારક ઈસ હાલત મેં ભી બેદાર વ ખબરદાર રહતા.

(ફતાવા ર-ઝવિય્યા મુખર્રજા, જિ. 4, સ. 740)

મસાજિદ કે વુઝૂખાને

મિસ્વાક કરને સે બા'ઝ અવકાત દાંતોં મેં ખૂન આ જાતા હૈ ઔર થૂક ભી સુર્ખ હોને કી વજહ સે નાપાક હો જાતા હૈ મગર અફસોસ, કે એહતિયાત નહીં કી જાતી. મસાજિદ કે વુઝૂખાને ભી અક્સર કમ ગહરે હોતે હૈં જિસ કી વજહ સે સુર્ખ થૂક વાલી કુલ્લી કે છીંટે કપડોં યા બદન પર પડતે હૈં, નીઝ ઘર કે હમ્મામ કે પુખ્તા ફર્શ પર વુઝૂ કરતે વક્ત ઈસ સે ભી ઝિયાદા છીંટે પડતે હૈં.

ઘર મેં વુઝૂખાના બનવાઇયે

આજ કલ બેસીન (હાથ ધોને કી કૂંડી) પર ખડે ખડે વુઝૂ કરને કા રવાજ હૈ જો કે ખિલાફે મુસ્તહબ હૈ. **અફસોસ !** લોગ અસાઈશોં ભરી બડી બડી કોઠિયાં તો બનાતે હૈં મગર ઈસ મેં **વુઝૂખાના** નહીં બનવાતે ! સુન્નતોં કા દર્દ રખને વાલે ઈસ્લામી ભાઈયોં કી ખિદમતોં મેં મ-દની ઈલ્તિજા હૈ કે હો સકે તો અપને મકાન મેં કમ અઝ કમ એક ટોંટી કા વુઝૂખાના ઝરૂર બનવાઈયે. ઈસ મેં યેહ એહતિયાત ઝરૂર રખિયે કે ટોંટી કી ધાર બરાહે રાસ્ત ફર્શ પર ગિરને કે બજાએ ઢલવાન પર ગિરે વરના દાંતોં મેં ખૂન વગૈરા આને કી સૂરત મેં બદન યા લિબાસ પર છીંટે ઉડને કા મસ્અલા રહેગા અગર આપ મોહતાત વુઝૂખાના બનવાના ચાહતે હૈં તો ઈસી રિસાલે કે પીછે દિયે હુએ નક્શે સે રહનુમાઈ હાસિલ કીજિયે.

❁ ડબ્લ્યૂસી (W.C.) મેં પાની સે ઈસ્તિન્જા કરને કી સૂરત મેં ઉમૂમન દોનોં પાઉં કે ટખ્નોં કી તરફ છીંટે આતે હૈં લિહાઝા ફરાગત કે બા'દ એહતિયાતન પાઉં કે યેહ હિસ્સે ધો લેને ચાહિએં.

વુઝૂખાના બનવાને કા તરીકા

એક નલ કે ઘરેલૂ **વુઝૂખાને** કી કુલ મસાહત યા'ની લમ્બાઈ સાઢે બિયાલીસ ઇન્ચ ઔર ચૌડાઈ પૌને ઉન્ચાસ ઇન્ચ, ઊંચાઈ ઝમીન સે પૌને ચૌદહ ઇન્ચ, ઈસ કે ઊપર મઝીદ સાઢે સાત ઇન્ચ ઊંચી નિશસ્ત ગાહ (SEAT) જિસ કા અર્ઝ (યા'ની ચૌડાઈ) સાઢે બત્તીસ ઇન્ચ ઔર લમ્બાઈ એક સિરે સે દૂસરે સિરે તક યા'ની ઝીને કી માનિન્દ, ઈસ નિશસ્ત ગાહ ઔર સામને કી દીવાર કા દરમિયાની ફાસિલા 25 ઇન્ચ, આગે કી તરફ ઈસ તરહ ઢલવાન (slope) બનવાઈયે કે નાલી સાઢે સાત ઇન્ચ સે ઝિયાદા ન હો, પાઉં રખને કી જગહ કદમ કી લમ્બાઈ સે મા'મૂલી સી ઝિયાદા મ-સલન કુલ સવા ગ્યારહ ઇન્ચ હો, ઔર ઈસ સારી જગહ કા અગલા હિસ્સા સાઢે ચાર ઇન્ચ ખુર-દરા રખિયે તાકે રગડ કર પાઉં કા મૈલ (ખુસૂસન સર્દિયોં મેં) છુડાયા જા સકે. **L** (એલ) યા **u** (યૂ) સાખ્ત કા "મિક્સચર નલ" નાલી કી ઝમીન સે 32 ઇન્ચ ઊપર હો, નલ કી તરકીબ ઈસ તરહ રખિયે કે પાની કી ધાર ઢલવાન (slope) પર ગિરે ઔર આપ કે લિયે દાંતોં કે ખૂન વગૈરા નજાસત સે બચના આસાન હો. હસ્બે ઝરૂરત તરમીમ કર કે મસાજિદ મેં ભી ઈસી તરકીબ સે વુઝૂખાના બનવાયા જા સકતા હૈ.

નોટ : અગર ટાઈલ્ઝ લગવાની હોં તો કમ અઝ કમ ઢલવાન મેં સફેદ રંગ કી લગવાઈયે તાકે મિસ્વાક કરને મેં અગર દાંતોં સે ખૂન આતા હો તો થૂક વગૈરા મેં નઝર આ જાએ.

"યા રસૂલે ખુદા" કે નવ હુરૂફ કી નિસ્બત સે વુઝૂખાને કે 9 મ-દની ફૂલ

﴾1﴿ **મુમ્કિન** હો તો ઈસી રિસાલે કે પીછે દિયે હુએ નક્શે સે રહનુમાઈ હાસિલ કર કે અપને ઘર મેં વુઝૂખાના બનવાઈયે.

﴾2﴿ (મિ'માર કે દલાઈલ સુને બિગૈર) દિયે હુએ નક્શે કે મુતાબિક બને હુએ ઘરેલૂ વુઝૂખાને કે બાલાઈ (યા'ની પાઉ રખને વાલે) ફર્શ કી ઢલવાન (slope) દો ઈન્ચ રખિયે.

﴾3﴿ **અગર** એક સે ઝિયાદા નલ લગવાને હોં તો દો નલોં કે દરમિયાન 25 ઈન્ચ કા ફાસિલા રખિયે.

﴾4﴿ **વુઝૂખાને** કી ટોંટી મેં હસ્બે ઝરૂરત કપડા યા પ્લાસ્ટિક કી નિપલ લગા લીજિયે.

﴾5﴿ **અગર** પાઈપ દીવાર કે બાહર સે લગવાએં તો નિશસ્ત ગાહ ઝરૂરતન એક યા દો ઈન્ચ મઝીદ દૂર કર લીજિયે.

﴾6﴿ **બેહતર** યેહ હૈ કે કચ્ચા કામ કરવા કર એકઆધ બાર ઉસ પર બૈઠ કર યા વુઝૂ કર કે અચ્છી તરહ દેખ લેને કે બા'દ પુખ્તા કરવાઈયે.

﴾7﴿ **વુઝૂખાને** યા હમ્મામ વગૈરા કે ફર્શ પર ટાઈલ્સ લગવાને હોં તો ખુર-દરે (Slip Resistance Tiles) લગવાઈયે તાકે ફિસલને કા ખતરા કમ હો જાએ.

﴾8﴿ પાઉ રખને કી જગહ કા સિરા (યા'ની કનારા) ઔર ઈસ કી ઢલાન કે કમ અઝ કમ દો દો ઈન્ચ હિસ્સે પર ટાઈલ્સ ન હો બલ્કે વોહ હિસ્સા સીમેન્ટ સે ખુર-દરા ઔર ગોલ બનવાઈયે તાકે ઝરૂરતન પાઉ રગડ કર મૈલ છુડાયા જા સકે.

﴾9﴿ **બાવર્ચી** ખાના, ગુસ્લ ખાના, બૈતુલ ખલા કા ફર્શ, ખુલા સેહ્ન, છત, મસ્જિદ કા વુઝૂખાના ઔર જહાં જહાં પાની બહાને કી ઝરૂરત પડતી હૈ ઉન મકામાત કે ફર્શ કી ઢલવાન (slope) મિ'માર જો બતાએ ઉસ સે બિલા ઝિજક ડેઢ ગુના (મ-સલન વોહ દો ઈન્ચ કહે તો આપ તીન ઈન્ચ) રખવાઈયે. મિ'માર તો યેહી કહેગા કે આપ ફિક્ર મત કીજિયે એક કતરા ભી પાની નહીં રુકેગા અગર આપ ઉસ કી બાતોં મેં આ ગએ તો હો સકતા હૈ ઢલવાન બરાબર ન બને લિહાઝા ઉસ કી બાત પર એ'તિમાદ નહીં કરેંગે તો اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ ઈસ કા ફાએદા આપ ખુદ હી દેખ લેંગે ક્યૂંકે મુશા-હદા યેહી હૈ કે અક્સર ફર્શ વગૈરા પર જગહ જગહ પાની ખડા રહ જાતા હૈ.

જિન કા વુઝૂ ન રહતા હો ઉન કે લિયે 6 અહકામ

﴾1﴿ **કતરા** આને, પીછે સે રીહ ખારિજ હોને, ઝખ્મ બહને, દુખતી આંખ સે બ વજહે મરઝ આંસૂ બહને, કાન, નાફ, પિસ્તાન સે પાની નિકલને, ફોડે યા નાસૂર સે રતૂબત બહને ઔર દસ્ત આને સે વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ. અગર કિસી કો ઈસ તરહ કા મરઝ મુસલ્સલ જારી રહે ઔર શુરૂઅ સે આખિર તક પૂરા એક વક્ત ગુઝર ગયા કે વુઝૂ કે સાથ નમાઝે ફર્ઝ અદા ન કર સકા વોહ શર-અન **મા'ઝૂર** હૈ, એક વુઝૂ સે ઉસ વક્ત મેં જિતની નમાઝેં ચાહે પઢે. ઈસ કા વુઝૂ ઉસ મરઝ સે નહીં ટૂટેગા. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 385, دُرِّمُختار، رَدُّالمُحتار ج١ص٥٠٣) ઈસ મસ્અલે કો મઝીદ આસાન લફ્ઝોં મેં સમઝાને કી કોશિશ કરતા હૂં. ઈસ કિસ્મ કે મરીઝ ઔર મરીઝા અપને મા'ઝૂરે શર-ઈ હોને ન હોને કી જાંચ ઈસ તરહ કરેં કે કોઈ સી ભી દો ફર્ઝ નમાઝોં કે દરમિયાની વક્ત મેં કોશિશ કરેં કે વુઝૂ કર કે તહારત કે સાથ કમ અઝ કમ ફર્ઝ રક્અતેં અદા કી જા સકેં. પૂરે વક્ત કે દૌરાન બાર બાર કોશિશ કે બા વુજૂદ અગર ઈતની મોહલત

નહીં મિલ પાતી, વોહ ઈસ તરહ, કે કભી તો દૌરાને વુઝૂ હી ઉઝ્ર લાહિક હો જાતા હૈ ઔર કભી વુઝૂ મુકમ્મલ કર લેને કે બા'દ નમાઝ અદા કરતે હુએ, હત્તા કે આખિરી વક્ત આ ગયા તો અબ ઉન્હેં ઈજાઝત હૈ કે વુઝૂ કર કે નમાઝ અદા કરેં નમાઝ હો જાએગી, અબ ચાહે દૌરાને અદાઈગિયે નમાઝ, બીમારી કે બાઈસ નજાસત બદન સે ખારિજ હી ક્યૂં ન હો રહી હો. ફુ-કહાએ કિરામ رَحِمَهُمُ اللّٰهُ السَّلَام ફરમાતે હૈં : કિસી શખ્સ કી નક્સીર ફૂટ ગઈ યા ઉસ કા ઝખ્મ બહ નિકલા તો વોહ આખિરી વક્ત કા ઈન્તિઝાર કરે અગર ખૂન મુન્કતઅ ન હો (બલ્કે મુસલ્સલ યા વક્ફે વક્ફે સે જારી રહે) તો વક્ત નિકલને સે પહલે વુઝૂ કર કે નમાઝ અદા કરે. (اَلْبَحْرُ الرَّائِق ج ۱ ص ۳۷۳-۳۷٤)

﴿2﴾ **ફર્ઝ** નમાઝ કા વક્ત જાને સે મા'ઝૂર કા વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ જૈસે કિસી ને અસ્ર કે વક્ત વુઝૂ કિયા થા તો સૂરજ ગુરૂબ હોતે હી વુઝૂ જાતા રહા ઔર અગર કિસી ને આફતાબ નિકલને કે બા'દ વુઝૂ કિયા તો જબ તક ઝોહ્ર કા વક્ત ખત્મ ન હો વુઝૂ ન જાએગા કે અભી તક કિસી ફર્ઝ નમાઝ કા વક્ત નહીં ગયા. **ફર્ઝ** નમાઝ કા વક્ત જાતે હી મા'ઝૂર કા વુઝૂ જાતા રહતા હૈ ઔર યેહ હુક્મ ઉસ સૂરત મેં હોગા જબ મા'ઝૂર કા ઉઝ્ર દૌરાને વુઝૂ યા બા'દે વુઝૂ ઝાહિર હો, અગર ઐસા ન હો ઔર દૂસરા કોઈ હદસ (યા'ની વુઝૂ તોડને વાલા મુઆ-મલા) ભી લાહિક ન હો તો ફર્ઝ નમાઝ કા વક્ત જાને સે વુઝૂ નહીં ટૂટેગા.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 386, دُرِّمُختار، رَدُّالْمُحتار ج ۱ ص ۵۵۵)

﴿3﴾ **જબ** ઉઝ્ર સાબિત હો ગયા તો જબ તક નમાઝ કે એક પૂરે વક્ત મેં એક બાર ભી વોહ ચીઝ પાઈ જાએ મા'ઝૂર હી રહેગા. મ-સલન કિસી કો સારા વક્ત કતરા આતા રહા ઔર ઈતની મોહલત હી ન મિલી કે

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم : મુઝ પર કસરત સે દુરૂદે પાક પઢો બેશક તુમ્હારા મુઝ પર દુરૂદે પાક પઢના તુમ્હારે ગુનાહોં કે લિયે મગ્ફિરત હૈ. (جامع صغیر)

વુઝૂ કર કે ફર્ઝ અદા કર લે તો મા'ઝૂર હો ગયા. અબ દૂસરે અવકાત મેં ઈતના મૌકઅ મિલ જાતા હૈ કે વુઝૂ કર કે નમાઝ પઢ લે મગર એકઆધ દફઆ કતરા આ જાતા હૈ તો અબ ભી મા'ઝૂર હૈ. હાં અગર પૂરા એક વક્ત ઐસા ગુઝર ગયા કે એક બાર ભી કતરા ન આયા તો મા'ઝૂર ન રહા ફિર જબ કભી પહલી હાલત આઈ (યા'ની સારા વક્ત મુસલ્સલ મરઝ હુવા) તો ફિર મા'ઝૂર હો ગયા. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 385)

《4》 **મા'ઝૂર** કા વુઝૂ ઉસ ચીઝ સે નહીં જાતા જિસ કે સબબ મા'ઝૂર હૈ હાં અગર દૂસરી કોઈ ચીઝ વુઝૂ તોડને વાલી પાઈ ગઈ તો વુઝૂ જાતા રહા મ-સલન જિસ કો રીહ ખારિજ હોને કા મરઝ હૈ કતરા નિકલને સે ઉસ કા વુઝૂ ટૂટ જાએગા. ઔર જિસ કો કતરે કા મરઝ હૈ ઉસ કા રીહ ખારિજ હોને સે વુઝૂ જાતા રહેગા. (ઐઝન, સ. 586)

《5》 **મા'ઝૂર** ને કિસી હદસ (યા'ની વુઝૂ તોડને વાલે અમલ) કે બા'દ વુઝૂ કિયા ઔર વુઝૂ કરતે વક્ત વોહ ચીઝ નહીં હૈ જિસ કે સબબ મા'ઝૂર હૈ ફિર વુઝૂ કે બા'દ વોહ ઉઝ્ર વાલી ચીઝ પાઈ ગઈ તો વુઝૂ ટૂટ ગયા (યેહ હુક્મ ઈસ સૂરત મેં હોગા જબ મા'ઝૂર ને અપને ઉઝ્ર કે બજાએ કિસી દૂસરે સબબ કી વજહ સે વુઝૂ કિયા હો અગર અપને ઉઝ્ર કી વજહ સે વુઝૂ કિયા તો બા'દે વુઝૂ ઉઝ્ર પાએ જાને કી સૂરત મેં વુઝૂ ન ટૂટેગા) મ-સલન જિસ કો કતરા આતા થા ઉસ કી રીહ ખારિજ હુઈ ઔર ઉસ ને વુઝૂ કિયા ઔર વુઝૂ કરતે વક્ત કતરા બન્દ થા ઔર વુઝૂ કરને કે બા'દ કતરા આયા તો વુઝૂ ટૂટ ગયા. હાં અગર વુઝૂ કે દરમિયાન કતરા જારી થા તો ન ગયા.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 387, دُرِّمُختار، رَدُّالمُحتار ج۱ ص۵۵۷)

《6》 **મા'ઝૂર** કો ઐસા ઉઝ્ર હો કે જિસ કે સબબ કપડે નાપાક હો જાતે હૈં

તો અગર એક દિરહમ સે ઝિયાદા નાપાક હો ગએ ઔર જાનતા હૈ કે ઈતના મૌકઅ હૈ કે ઈસે ધો કર પાક કપડોં સે નમાઝ પઢ લૂંગા તો પાક કર કે નમાઝ પઢના ફર્ઝ હૈ ઔર અગર જાનતા હૈ કે નમાઝ પઢતે પઢતે ફિર ઉતના હી નાપાક હો જાએગા તો અબ ધોના ઝરૂરી નહીં. ઈસી સે પઢે અગર્ચે મુસલ્લા ભી આલૂદા હો જાએ તબ ભી ઉસ કી નમાઝ હો જાએગી. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 387)

(મા'ઝૂર કે વુઝૂ કે તફસીલી મસાઈલ ફતાવા ર-ઝવિય્યા મુખર્રજા જિલ્દ 4 સફહા 367 તા 375, બહારે શરીઅત જિલ્દ 1 સફહા 385 તા 387 સે મા'લૂમ કર લીજિયે)

સાત મુ-તફર્રિકાત

﴾1﴿ પેશાબ, પાખાના, મની, કીડા યા પથરી મર્દ યા ઔરત કે આગે યા પીછે સે નિકલેં તો વુઝૂ જાતા રહેગા. (عالمگیری ج۱ص۹) ﴾2﴿ મર્દ યા ઔરત કે પીછે સે મા'મૂલી સી હવા ભી ખારિજ હુઈ વુઝૂ ટૂટ ગયા. મર્દ યા ઔરત કે આગે સે હવા ખારિજ હુઈ વુઝૂ નહીં ટૂટેગા. (ایضاً, બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 304) ﴾3﴿ બેહોશ હો જાને સે વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ. (عالمگیری ج۱ص۱۲) ﴾4﴿ બા'ઝ લોગ કહતે હૈં કે ખિન્ઝીર કા નામ લેને સે વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ યેહ ગલત હૈ ﴾5﴿ દૌરાને વુઝૂ અગર રીહ ખારિજ હો યા કિસી સબબ સે વુઝૂ ટૂટ જાએ તો નએ સિરે સે વુઝૂ કર લીજિયે પહલે ધુલે હુએ આ'ઝા બે ધુલે હો ગએ. (માખૂઝ અઝ ફતાવા ર-ઝવિય્યા મુખર્રજા, જિ. 1, સ. 255) ﴾6﴿ કુરઆને પાક યા ઉસ કી કિસી આયત કો યા કિસી ભી ઝબાન મેં કુરઆને પાક કા તરજમા હો ઉસ કો બે વુઝૂ છૂના હરામ હૈ (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 326, 327 વગૈરા) ﴾7﴿ આયત કો બે છૂએ દેખ કર યા ઝબાની બે વુઝૂ પઢને મેં હરજ નહીં.

આયત લિખે હુએ કાગઝ કે પિછલે હિસ્સે કે છૂને કા અહમ મસ્અલા

કિતાબ યા અખ્બાર મેં જિસ જગહ આયત લિખી હૈ ખાસ ઉસ જગહ કો બિલા વુઝૂ હાથ લગાના જાઈઝ નહીં ઉસી તરફ હાથ લગાયા જિસ તરફ આયત લિખી હૈ ખ્વાહ ઉસ કી પુશ્ત પર (યા'ની લિખી હુઈ આયત કે ઐન પીછે) દોનોં **ના જાઈઝ** હૈં (આયત યા ઉસ કે ઐન પિછલે હિસ્સે કે ઈલાવા), બાકી વરક કે છૂને મેં હરજ નહીં, પઢના બે વુઝૂ જાઈઝ હૈ. નહાને કી હાજત હો તો (પઢના ભી) હરામ હૈ. وَاللّٰهُ تَعَالٰى اَعْلَم

(ફતાવા રઝવિય્યા મુખર્રજા, જિ. 4, સ. 366)

બે વુઝૂ કુરઆને મજીદ કો કહીં સે ભી નહીં છૂ સકતા

બે વુઝૂ આયત કો છૂના તો ખુદ હી હરામ હૈ અગર્ચે આયત કિસી ઔર કિતાબ મેં લિખી હો મગર કુરઆને મજીદ કે સાદા હાશિયા બલ્કે પુઠ્ઠોં બલ્કે ચોલી (યા'ની જો કપડા યા ચમડા ગત્તે કે સાથ ચિપકા યા સિલા હો ઉસ) કા ભી છૂના હરામ હૈ હાં "જુઝદાન" મેં હો તો જુઝદાન કો હાથ લગા સકતા હૈ. બે વુઝૂ અપને સીને સે ભી મુસ્હફ શરીફ કો મસ નહીં કર (યા'ની છૂ નહીં) સકતા. બે વુઝૂ કી ગરદન પર લમ્બી ચાદર કા એક કોના પડા હુવા હૈ ઔર વોહ ઉસ કે દૂસરે કોને કો હાથ પર રખ કર મુસ્હફ શરીફ છૂના ચાહે અગર ચાદર ઈતની લમ્બી હૈ કે ઉસ શખ્સ કે ઉઠને બૈઠને સે દૂસરે ગોશે (યા'ની કોને) તક હ-ર-કત ન પહોંચેગી તો જાઈઝ હૈ વરના નહીં. (ફતાવા રઝવિય્યા મુખર્રજા, જિ. 4, સ. 724, 725)

વુઝૂ મેં પાની કા ઇસરાફ

આજ કલ અક્સર લોગ વુઝૂ મેં તેઝ નલ ખોલ કર બે તહાશા પાની બહાતે હૈં, હત્તા કે બા'ઝ તો વુઝૂખાને પર આતે હી નલ ખોલ દેતે

હૈં, ઈસ કે બા'દ આસ્તીન ચઢાતે હૈં, ઉતની દેર તક مَعَاذَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ પાની ઝાએઅ હોતા રહતા હૈ, ઈસી તરહ મસ્હ કે દૌરાન અક્સરિય્યત નલ ખુલા છોડ દેતી હૈ ! હમ સબ કો **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ સે ડર કર **ઈસરાફ** સે બચના ચાહિયે, કિયામત કે રોઝ ઝર્રે ઝર્રે ઔર કતરે કતરે કા હિસાબ હોગા. ઈસરાફ કી મઝમ્મત મેં ચાર અહાદીસે મુબા-રકા સુનિયે ઔર ખૌફે ખુદા વન્દી عَزَّوَجَلَّ સે લરઝિયે :

﴿1﴾ જારી નહ્ર પર ભી ઇસરાફ

અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કે પ્યારે રસૂલ, રસૂલે મક્બૂલ, સય્યિદહ આમિના صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે ગુલશન કે મહક્તે ફૂલ رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا હઝરતે સય્યિદુના સા'દ رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ પર ગુઝરે તો વોહ વુઝૂ કર રહે થે. ઈર્શાદ ફરમાયા : **યેહ ઈસરાફ કૈસા ?** અર્ઝ કી : ક્યા વુઝૂ મેં ભી ઈસરાફ હૈ ? ફરમાયા : **"હાં અગર્ચે તુમ જારી નહ્ર પર હો."**

(سُنَنِ اِبن ماجه ج١ ص٢٥٤ حديث٤٢٥)

આ'લા હઝરત رَحْمَةُاللّٰهِ تَعَالٰى عَلَيْه કા ફતવા

મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઈમામે અહલે સુન્નત رَحْمَةُاللّٰهِ تَعَالٰى عَلَيْه ઈસ હદીસે પાક કે તહ્ત ફરમાતે હૈં : હદીસ ને નહરે જારી મેં ભી ઈસરાફ સાબિત ફરમાયા ઔર ઈસરાફ શર-અ મેં મઝમૂમ હી હો કર આયા હૈ. આયએ કરીમા :

وَلَا تُسْرِفُوْا ؕ اِنَّهٗ لَا یُحِبُّ الْمُسْرِفِیْنَ ﴿۱۴۱﴾ (پ٨،الانعام:١٤١)

(**તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન :** બેશક બે જા ખરચૂને વાલે ઉસે પસન્દ નહીં.)

મુત્લક હૈ તો યેહ ઈસરાફ ભી મઝમૂમ વ મમ્નૂઅ હી હોગા **બલ્કે ખુદ ઈસરાફ ફિલ વુઝૂ મેં ભી સીગએ નહ્ય વારિદ ઔર નહ્ય હકીકતન મુફીદે તહરીમ.** (યા'ની વુઝૂ મેં ઈસરાફ કી નહ્ય (મુમા-ન-અત) કા હુક્મ આયા હૈ

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : જો શખ્સ મુઝ પર દુરૂદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (طبرانی)

ઔર હકીકત મેં મુમા-ન-અત કા હુક્મ હરામ હોને કા ફાએદા દેતા હૈ)

(ફતાવા ર-ઝવિય્યા મુખર્રજા, જિ. 1, સ. 731)

મુફ્તી અહમદ યાર ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْحَنَّان કી તફ્સીર

મુફસ્સિરે શહીર હઝરતે મુફ્તી અહમદ યાર ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْحَنَّان **આ'લા હઝરત** رَحْمَةُاللّٰهِ تَعَالٰى عَلَيْه કે ફતવા મેં પેશ કર્દા **સૂ-રતુલ અન્આમ** કી આયતે કરીમા નમ્બર 141 કે તહ્ત **બે જા ખર્ચ** (યા'ની ઈસરાફ) કી તફસીલ બયાન કરતે હુએ રકમ તરાઝ હૈં : "ના જાઈઝ જગહ પર ખર્ચ કરના ભી બે જા ખર્ચ હૈ ઔર સારા માલ ખૈરાત કર કે બાલ બચ્ચોં કો ફકીર બના દેના ભી બે જા ખર્ચ હૈ, ઝરૂરત સે ઝિયાદા ખર્ચ ભી બે જા ખર્ચ હૈ ઈસી લિયે આ'ઝાએ વુઝૂ કો (બિલા ઈજાઝતે શર-ઈ) ચાર બાર ધોના ઈસરાફ માના ગયા હૈ." (નૂરુલ ઈરફાન, સ. 232)

﴾2﴿ ઇસરાફ ન કર

હઝરતે સય્યિદુના **અબ્દુલ્લાહ** બિન ઉમર رَضِىَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا ફરમાતે હૈં : **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કે મહબૂબ, દાનાએ ગુયૂબ, મુનઝ્ઝહુન અનિલ ઉયૂબ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને એક શખ્સ કો વુઝૂ કરતે દેખા, ફરમાયા : **ઈસરાફ ન કર ઈસરાફ ન કર.** (سُنَنِ اِبن ماجه ج١ ص٢٥٤ حديث ٤٢٤)

﴾3﴿ ઇસરાફ શૈતાની કામ હૈ

હઝરતે સય્યિદુના અનસ رَضِىَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ સે રિવાયત હૈ : વુઝૂ મેં બહુત સા પાની બહાને મેં કુછ ખૈર (ભલાઈ) નહીં ઔર વોહ કામ શૈતાન કી તરફ સે હૈ. (كَنْزُ الْعُمّال ج٩ ص١٤٤ حديث ٢٦٢٥٥)

﴾4﴿ જન્નત કા સફેદ મહલ માંગના કૈસા ?

હઝરતે સય્યિદુના **અબ્દુલ્લાહ** ઈબ્ને મુગફ્ફલ رَضِىَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ ને અપને બેટે કો ઈસ તરહ દુઆ માંગતે સુના, કે ઈલાહી عَزَّوَجَلَّ ! મૈં તુઝ સે

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : જિસ કે પાસ મેરા ઝિક્ર હુવા ઔર ઉસ ને મુઝ પર દુરૂદે પાક ન પઢા તહકીક વોહ બદ બખ્ત હો ગયા. (ابن سنی)

જન્નત કા દાહ્‌ની (યા'ની સીધી) તરફ વાલા સફેદ મહલ માંગતા હૂં. તો ફરમાયા કે એ મેરે બચ્ચે ! **અલ્લાહ** عَزَّ وَجَلَّ સે જન્નત માંગો ઔર દોઝખ સે ઉસ કી પનાહ માંગો. મૈં ને **રસૂલુલ્લાહ** صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કો ફરમાતે સુના કે ઇસ ઉમ્મત મેં વોહ કૌમ હોગી જો **વુઝૂ** ઔર **દુઆ** મેં હદ સે તજાવુઝ કિયા કરેગી. (سُنَنِ ابوداوٗد ج۱ ص۶۸ حدیث۹۶)

મુફસ્સિરે શહીર **હકીમુલ ઉમ્મત** હઝરતે મુફ્તી અહમદ યાર ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْحَنَّان ઇસ હદીસે પાક કે તહ્‌ત ફરમાતે હૈં : દુઆ મેં તજાવુઝ (યા'ની હદ સે બઢના) તો યેહ હૈ કે ઐસી બાત કા તઅય્યુન કિયા જાએ જિસ કી ઝરૂરત નહીં જૈસે ઉન કે સાહિબ ઝાદે ને કિયા. **ફિરદૌસ** (જો કે સબ સે આ'લા જન્નત હૈ ઉસ કા) માંગના બહુત બેહતર હૈ કે ઇસ મેં શખ્સી તઅય્યુન (યા'ની અપની તરફ મુકર્રર કરના) નહીં નૌઈ તકર્રુર (નૌઅ યા'ની કિસ્મ મુકર્રર કરના) હૈ ઇસ કા હુક્મ દિયા ગયા હૈ.

(મિરઆતુલ મનાજીહ, જિ. 1, સ. 293)

બુરા કિયા, ઝુલ્મ કિયા

એક આ'રાબી ને ખિદમતે અકદસ હુઝૂર સય્યિદે આલમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم મેં હાઝિર હો કર **વુઝૂ** કે બારે મેં પૂછા : હુઝૂરે અકદસ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઉન્હેં વુઝૂ કર કે દિખાયા જિસ મેં હર ઉઝ્‌વ તીન તીન બાર ધોયા ફિર ફરમાયા : વુઝૂ ઇસ તરહ હૈ, તો જો ઇસ સે ઝાઇદ કરે યા કમ કરે ઉસ ને બુરા કિયા ઔર ઝુલ્મ કિયા.

(سُنَنِ نَسائی ص۳۱ حدیث۱۴۰)

ઇસરાફ સિર્ફ દો સૂરતોં મેં હી ગુનાહ હૈ

મેરે આકા આ'લા હઝરતે ઇમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن લિખતે હૈં : યેહ વઈદ ઇસ સૂરત મેં હૈ કે જબ યેહ એ'તિકાદ રખતે હુએ

ઝિયાદા કરે કે ઝિયાદા કરના હી સુન્નત હૈ. ઔર અગર તસ્લીસ (યા'ની તીન બાર ધોને) કો સુન્નત માના ઔર વુઝૂ પર વુઝૂ કે ઇરાદે યા શક કે વક્ત ઇત્મીનાને કલ્બ કે લિયે યા તબરીદ (યા'ની ઠન્ડક કે હુસૂલ) યા તન્ઝીફ (યા'ની સફાઈ) કે લિયે ઝિયાદા કિયા યા કિસી હાજત કી વજહ સે કમી કી તો કોઈ હરજ નહીં. **સિર્ફ દો સૂરતોં મેં ઇસરાફ ના જાઇઝ વ ગુનાહ હોતા હૈ એક યેહ કે કિસી ગુનાહ મેં સર્ફ વ ઇસ્તિ'માલ કરેં, દૂસરે બેકાર મહ્ઝ માલ ઝાએઅ કરેં.** વુઝૂ વ ગુસ્લ મેં તીન બાર સે ઝાઇદ પાની ડાલના જબ કે ગ-રઝે સહીહ (યા'ની જાઇઝ મક્સદ) સે હો હરગિઝ ઇસરાફ નહીં કે જાઇઝ ગરઝ મેં ખર્ચ કરના ન ખુદ મા'સિયત (યા'ની ના ફરમાની) હૈ ન બેકાર ઇઝાઅત (યા'ની ઝાએઅ કરના).

(ફતાવા ર-ઝવિય્યા જિ. 1, જુઝ : ٣, સ. 940 તા 942)

અ-મલી તૌર પર વુઝૂ સીખિયે

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઇયો ! ઇસ હદીસે પાક સે મા'લૂમ હુવા કે સિખાને કે લિયે ખુદ અ-મલી તૌર પર વુઝૂ કર કે દૂસરે કો દિખાના સરકારે મદીના صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم સે સાબિત હૈ. મુબલ્લિગીન કો ચાહિયે કે ઇસ હદીસે પાક પર અમલ કરતે હુએ બિગૈર ઇસરાફ કે સિર્ફ હસ્બે ઝરૂરત પાની બહા કર તીન તીન બાર આ'ઝા ધો કર વુઝૂ કર કે ઇસ્લામી ભાઇયોં કો દિખાએં. બિલા ઝરૂરતે શર-ઈ કોઈ ઉઝ્વ ચાર બાર ન ધુલે ઇસ કા ખયાલ રખા જાએ, ફિર જો બ ખુશી અપની ઇસ્લાહ કરવાના ચાહે વોહ ભી વુઝૂ કર કે મુબલ્લિગ કો દિખાએ ઔર અપની ગ-લતિયાં દૂર કરવાએ. દા'વતે ઇસ્લામી કે **સુન્નતોં કી તરબિય્યત કે મ-દની કાફિલોં મેં આશિકાને રસૂલ** કી સોહબત મેં યેહ મ-દની કામ અહ્સન તરીકે પર હો સકતા હૈ. દુરુસ્ત વુઝૂ કરના ઝરૂર ઝરૂર ઝરૂર સીખ લીજિયે.

સિર્ફ એકઆધ બાર **વુઝૂ કા તરીકા** પઢ લેને સે સહીહ મા'નોં મેં વુઝૂ કરના આ જાએ યેહ બહુત મુશ્કિલ હૈ, બાર બાર મશ્ક કરની હોગી. વુઝૂ સીખને કે લિયે દા'વતે ઈસ્લામી કે ઈશાઅતી ઈદારે **મક-ત-બતુલ મદીના** કી જારી કર્દા V.C.D બનામ : ''વુઝૂ કા તરીકા'' દેખના ઈન્તિહાઈ મુફીદ હૈ.

મસ્જિદ ઔર મદ્રસે કે પાની કા ઇસરાફ

મસ્જિદ વ મદ્રસે વગૈરા કે વુઝૂખાને કા પાની ''વક્ફ'' કે હુક્મ મેં હોતા હૈ. ઈસ પાની ઔર અપને ઘર કે પાની કે અહકામ મેં ફર્ક હોતા હૈ. જો લોગ મસ્જિદ કે વુઝૂખાને પર બે દર્દી કે સાથ પાની બહાતે હૈં બલ્કે વુઝૂ મેં બિલા ઝરૂરત ફકત ગફલત યા જહાલત કે સબબ તીન સે ઝાઈદ મર્તબા આ'ઝા ધોતે હૈં વોહ ઈસ મુબારક ફતવે પર ખૂબ ગૌર ફરમાએં, ખૌફે ખુદા عَزَّوَجَلَّ સે લરઝેં ઔર તૌબા કરેં. ચુનાન્ચે **મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઈમામે અહલે સુન્નત, વલિય્યે ને'મત, અઝીમુલ બ-ર-કત, અઝીમુલ મર્તબત, પરવાનએ શમ્એ રિસાલત, મુજદ્દિદે દીનો મિલ્લત, હામિયે સુન્નત, માહિયે બિદ્અત, આલિમે શરીઅત, પીરે તરીકત, બાઈસે ખૈરો બ-ર-કત, હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અલહાજ અલ હાફિઝ અલ કારી શાહ ઈમામ અહમદ રઝા ખાન** عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن ફરમાતે હૈં : **અગર વક્ફ પાની સે વુઝૂ કિયા તો ઝિયાદા ખર્ચ કરના બિલ ઈત્તિફાક હરામ હૈ ક્યૂંકે ઈસ મેં ઝિયાદા ખર્ચ કરને કી ઈજાઝત નહીં દી ગઈ ઔર મદારિસ કા પાની ઈસી કિસ્મ કા હોતા હૈ જો કે સિર્ફ ઉન હી લોગોં કે લિયે વક્ફ હોતા હૈ જો શર-ઈ વુઝૂ કરતે હૈં.** (ફતાવા ર-ઝવિય્યા મુખર્રજા, જિ. 1, સ. 658)

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! જો અપને આપ કો ઈસરાફ સે નહીં બચા પાતા ઉસે ચાહિયે કે મમ્લૂકા (યા'ની અપની મિલ્કિય્યત કે) મ-સલન અપને ઘર કે પાની સે વુઝૂ કરે. مَعَاذَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ ઈસ કા યેહ મતલબ નહીં કે

ઝાતી પાની કે ઈસરાફ કી ખુલી છૂટ હૈ બલ્કે ઘર મેં ખૂબ મશ્ક કર કે શર-ઈ વુઝૂ સીખ લે તાકે મસ્જિદ કે પાની કા ઈસરાફ કર કે હરામ કા મુર-તકિબ ન હો.

"અહમદ રઝા" કે સાત હુરૂફ કી નિસ્બત સે આ'લા હઝરત કી તરફ સે ઇસરાફ સે બચને કી 7 તદાબીર

﴾1﴿ **બા'ઝ** લોગ ચુલ્લૂ લેને મેં પાની ઐસા ડાલતે હૈં કે **ઉબલ** જાતા હૈ હાલાં કે જો ગિરા બેકાર ગયા ઈસ સે એહતિયાત ચાહિયે.

﴾2﴿ **હર** ચુલ્લૂ ભરા હોના ઝરૂરી નહીં બલ્કે જિસ કામ કે લિયે લેં ઉસ કા અન્દાઝા રખેં મ-સલન **નાક મેં** નર્મ બાંસે (યા'ની નર્મ હડ્ડી) તક પાની ચઢાને કો પૂરા ચુલ્લૂ ક્યા ઝરૂર નિસ્ફ (યા'ની આધા) ભી કાફી હૈ બલ્કે ભરા ચુલ્લૂ **કુલ્લી** કે લિયે ભી દરકાર નહીં.

﴾3﴿ **લોટે** કી ટોંટી મુ-તવસ્સિત મો'તદિલ (યા'ની દરમિયાની) ચાહિયે કે ન ઐસી તંગ કે પાની બ-દેર (યા'ની દેર મેં) દે ન ફરાખ (યા'ની કુશાદા) કે હાજત સે ઝિયાદા ગિરાએ, ઈસ કા ફર્ક યૂં મા'લૂમ હો સકતા હૈ કે કટોરોં મેં પાની લે કર વુઝૂ કીજિયે તો બહુત ખર્ચ હોગા યૂંહી ફરાખ (યા'ની કુશાદા) ટોંટી સે બહાના ઝિયાદા ખર્ચ કા બાઇસ હૈ. અગર લોટા ઐસા (યા'ની કુશાદા ટોંટી વાલા) હો તો એહતિયાત કરે પૂરી ધાર ન ગિરાએ બલ્કે બારીક. (નલ ખોલને મેં ભી ઇન્હીં બાતોં કા ખયાલ રખિયે)

﴾4﴿ **આ'ઝા** ધોને સે પહલે ઉન પર ભીગા હાથ ફૈર લે, કે પાની જલ્દ દૌડતા હૈ ઔર થોડા (પાની), બહુત (સે પાની) કા કામ દેતા હૈ, ખુસૂસન મૌસિમે સરમા (યા'ની સર્દિયોં) મેં ઈસ કી ઝિયાદા હાજત હૈ કે આ'ઝા મેં ખુશ્કી હોતી હૈ ઔર બહતી ધાર બીચ મેં જગહ ખાલી છોડ દેતી હૈ જૈસા કે મુશા-હદા (યા'ની દેખી ભાલી બાત) હૈ.

﴾5﴿ **કલાઈયોં** પર બાલ હોં તો તરશ્વા (યા'ની કટવા) દેં કે ઉન કા હોના પાની ઝિયાદા ચાહતા હૈ ઔર મૂંડને સે બાલ સખ્ત હો જાતે હૈં ઔર તરાશના મશીન સે બેહતર કે ખૂબ સાફ કર દેતી હૈ ઔર સબ સે અહ્સન વ અફઝલ નૂરા (એક તરહ કા બાલ સફા પાઉડર) હૈ કે ઈન આ'ઝા મેં યેહી સુન્નત સે સાબિત. ચુનાન્ચે

ઉમ્મુલ મુઅમિનીન સય્યિ-દતુના ઉમ્મે સ-લમા رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنۡہَا ફરમાતી હૈં : **રસૂલુલ્લાહ** صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم જબ નૂરા કા ઈસ્તિ'માલ ફરમાતે તો સત્રે મુકદ્દસ પર અપને દસ્તે મુબારક સે લગાતે ઔર બાકી બ-દને મુનવ્વર પર અઝવાજે મુતહ્હરાત رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنۡہُنَّ લગા દેતીં.

(ابن ماجه ج٤ ص٢٢٦ حديث ٣٧٥١)

ઔર ઐસા ન કરેં તો ધોને સે પહલે પાની સે ખૂબ ભિગો લેં કે સબ બાલ બિછ જાએં વરના ખડે બાલ કી જડ મેં પાની ગુઝર ગયા ઔર નોક સે ન બહા તો વુઝૂ ન હોગા.

﴾6﴿ **દસ્ત વ પા** (હાથ વ પાઉં) પર અગર લોટે સે ધાર ડાલેં તો નાખુનોં સે કોહનિયોં યા (પાઉં કે) ગટ્ટોં કે ઊપર (યા'ની ટખ્નોં) તક અલલ ઈત્તિસાલ (યા'ની મુસલ્સલ) ઉતારેં કે એક બાર મેં હર જગહ પર એક હી બાર ગિરે, પાની જબ કે ગિર રહા હૈ ઔર હાથ કી રવાની (હિલજુલ) મેં દેર હોગી તો એક જગહ પર મુકર્રર (યા'ની બાર બાર) ગિરેગા. (ઔર ઈસ તરહ ઈસરાફ કી સૂરત પૈદા હો સકતી હૈ)

﴾7﴿ **બા'ઝ** લોગ યૂં કરતે હૈં કે નાખુન સે કોહની તક યા (પાઉં કે) ગટ્ટે તક બહાતે લાએ ફિર દોબારા સેહબારા કે લિયે જો નાખુન કી તરફ લે ગએ તો હાથ ન રોકા બલ્કે ધાર જારી રખી ઐસા ન કરેં, કે તસ્લીસ કે ઈવઝ (યા'ની તીન બાર કે બજાએ) પાંચ બાર હો જાએગા બલ્કે હર બાર કોહની

યા (પાઉં કે) ગટ્ટે તક લા કર ધાર રોક લેં ઔર રુકા હુવા હાથ નાખુનોં તક લે જા કર વહાં સે ફિર ઈજરા (પાની જારી) કરેં, કે સુન્નત યેહી હૈ કે નાખુન સે કોહનિયોં યા ગટ્ટોં (ટખ્નોં) તક પાની બહે ન ઈસ કા અક્સ. (યા'ની ઉલટ. મતલબ યેહ કે કોહની યા ગટ્ટે સે નાખુનોં કી તરફ પાની બહાતે હુએ લે જાના સુન્નત નહીં)

કૌલે જામેઅ યેહ હૈ કે સલીકે સે કામ લેં. ઈમામે શાફેઈ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ને ક્યા ખૂબ ફરમાયા : "સલીકે સે ઉઠાઓ તો થોડા ભી કાફી હો જાતા હૈ ઔર બદ સલીકગી પર તો બહુત (સા) ભી કિફાયત નહીં કરતા." (અઝ ઈફાદાતે ફતાવા ર-ઝવિય્યા મુખર્રજા, જિ. 1, સ. 765, 770)

"યા રબ ઇસરાફ સે બચા" કે ચૌદહ હુરૂફ કી નિસ્બત સે ઇસરાફ સે બચને કે લિયે 14 મ-દની ફૂલ

﴾1﴿ **આજ** તક જિતના ભી ના જાઈઝ ઈસરાફ કિયા હૈ, ઉસ સે તૌબા કર કે આયિન્દા બચને કી ભરપૂર કોશિશ શુરૂઅ કીજિયે.

﴾2﴿ **ગૌરો ફિક્ર** કીજિયે કે ઐસી સૂરત મુ-તઅય્યન (યા'ની મુકર્રર) હો જાએ કે વુઝૂ ઔર ગુસ્લ ભી સુન્નત કે મુતાબિક હો ઔર પાની ભી કમ સે કમ ખર્ચ હો. અપને આપ કો ડરાઈયે, કે કિયામત મેં એક એક ઝર્રે ઔર કતરે કતરે કા હિસાબ હોના હૈ. **અલ્લાહ તબા-ર-ક વ તઆલા** પારહ 30 **સૂ-રતુઝ્ઝિલઝાલ** આયત નમ્બર 7 ઔર 8 મેં ઈર્શાદ ફરમાતા હૈ :

فَمَنْ يَّعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَّرَهٗ ۝ وَمَنْ يَّعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَّرَهٗ ۝

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : તો જો એક ઝર્રા ભર ભલાઈ કરે ઉસે દેખેગા ઔર જો એક ઝર્રા ભર બુરાઈ કરે ઉસે દેખેગા.

﴾3﴿ **વુઝૂ** કરતે વક્ત નલ એહતિયાત સે ખોલિયે, દૌરાને વુઝૂ મુમ્કિના

સૂરત મેં એક હાથ નલ કે દસ્તે પર રખિયે ઔર ઝરૂરત પૂરી હોને પર બાર બાર નલ બન્દ કરતે રહિયે.

﴿4﴾ **નલ** કે મુકાબલે મેં લોટે સે વુઝૂ કરને મેં પાની કમ ખર્ચ હોતા હૈ જિસ સે મુમ્કિન હો વોહ લોટે સે વુઝૂ કરે, અગર નલ કે બિગૈર ગુઝારા નહીં તો મુમ્કિના સૂરત મેં યેહ ભી કિયા જા સકતા હૈ કે જિન જિન આ'ઝા મેં આસાની હો વોહ લોટે સે ધો લે. નલ સે વુઝૂ કરના જાઈઝ હૈ, બસ કિસી તરહ ભી **ઈસરાફ** સે બચને કી સૂરત નિકાલની ચાહિયે.

﴿5﴾ **મિસ્વાક**, કુલ્લી, ગર-ગરા, નાક કી સફાઈ, દાઢી ઔર હાથ પાઉં કી ઉંગ્લિયોં કા ખિલાલ ઔર મસ્હ કરતે વક્ત એક ભી કતરા ન ટપક્તા હો યૂં અચ્છી તરહ નલ બન્દ કરને કી આદત બનાઈયે.

﴿6﴾ **બિલ ખુસૂસ** સર્દિયોં મેં વુઝૂ યા ગુસ્લ કરને નીઝ બરતન ઔર કપડે વગૈરા ધોને કે લિયે ગર્મ પાની કે હુસૂલ કી ખાતિર નલ ખોલ કર પાઈપ મેં જમ્અ શુદા ઠન્ડા પાની યૂં હી બહા દેને કે બજાએ કિસી બરતન મેં પહલે નિકાલ લેને કી તરકીબ બનાઈયે.

﴿7﴾ **હાથ** યા મુંહ ધોને કે લિયે સાબુન કા ઝાગ બનાને મેં ભી પાની એહતિયાત સે ખર્ચ કીજિયે. મ-સલન હાથ ધોને કે લિયે ચુલ્લૂ મેં પાની કે થોડે કતરે ડાલ કર સાબુન લે કર ઝાગ બનાયા જા સકતા હૈ અગર પહલે સે સાબુન હાથ મેં લે કર પાની ડાલેંગે તો પાની ઝિયાદા ખર્ચ હો સકતા હૈ.

﴿8﴾ **ઈસ્તિ'માલ** કે બા'દ ઐસી સાબુન દાની મેં સાબુન રખિયે જિસ મેં પાની બિલ્કુલ ન હો, પાની મેં રખ દેને સે સાબુન ઘુલ કર ઝાએઅ હોગા. હાથ ધોને કે બેસીન કે કનારોં પર ભી સાબુન ન રખા જાએ, કે પાની કી વજહ સે જલ્દી ઘુલ જાતા હૈ.

﴾9﴿ **પી** ચુકને કે બા'દ ગિલાસ મેં બચા હુવા પાની ફેંક દેને કે બજાએ દૂસરે કો પિલા દીજિયે યા કિસી ઔર ઇસ્તિ'માલ મેં લીજિયે.

﴾10﴿ **ફલ,** કપડે, બરતન ઔર ફર્શ બલ્કે ચાય કા કપ યા એક ચમ્મચ ભી ધોતે વક્ત નીઝ નલ ખોલ કર ઇસ કદર ઝિયાદા ગૈર ઝરૂરી પાની બહાને કા આજ કલ રવાજ હૈ કે હુસ્સાસ ઔર દિલ જલે આદમી સે દેખા નહીં જાતા !!! ઐ કાશ !

शायद के उतर जाऐ तेरे दिल में मेरी बात

﴾11﴿ **અક્સર** મસ્જિદોં, ઘરોં, દફ્તરોં, દુકાનોં વગૈરા મેં ખ્વાહ મ ખ્વાહ દિન રાત બત્તિયાં જલતી A.C. ઔર પંખે ચલતે રહતે હૈં, ઝરૂરત પૂરી હો જાને કે બા'દ બત્તિયાં, પંખે ઔર A.C. ઔર કમ્પયૂટર વગૈરા બન્દ કર દેને કી આદત બનાઇયે, હમ સભી કો હિસાબે આખિરત સે ડરના ઔર હર મુઆ-મલે મેં ઇસરાફ સે બચતે રહના ચાહિયે.

﴾12﴿ **ઇસ્તિન્જા** ખાને મેં લોટા ઇસ્તિ'માલ કીજિયે કે ફવ્વારે સે તહારત કરને મેં પાની ભી ઝિયાદા ખર્ચ હોતા હૈ ઔર પાઉં ભી અક્સર આલૂદા હો જાતે હૈં. હર એક કો ચાહિયે કે હર બાર પેશાબ કરને કે બા'દ એક લોટા પાની લે કર W.C. કે કનારોં પર થોડા સા બહાએ ફિર કદરે ઊપર સે (મગર છીંટોં સે બચતે હુએ) બડે સૂરાખ મેં ડાલ દિયા કરે اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ બદબૂ ઔર જરાસીમ કી અફઝાઇશ મેં કમી હોગી. "ફ્લશ ટેંક" સે સફાઇ મેં પાની બહુત ઝિયાદા સર્ફ હોતા હૈ.

﴾13﴿ **નલ** સે કતરે ટપક્તે રહતે હોં તો ફૌરન ઇસ કા હલ નિકાલિયે વરના પાની ઝાએઅ હોતા રહેગા. બસા અવકાત મસાજિદ વ મદારિસ કે નલ ટપક્તે રહતે હૈં મગર કોઇ પૂછને વાલા નહીં હોતા ! ઇન્તિઝામિયા કો અપની ઝિમ્માદારી સમઝતે હુએ અપની આખિરત કી બેહતરી કે લિયે ફૌરન કોઇ તરકીબ કરની ચાહિયે.

ફરમાને મુસ્તફા صلّی اللہ تعالٰی علیہ و اٰلہٖ وسلّم : જિસ કે પાસ મેરા ઝિક્ર હો ઔર વોહ મુઝ પર દુરૂદ શરીફ ન પઢે તો વોહ લોગોં મેં સે કન્જૂસ તરીન શખ્સ હૈ. (ترغیب وترہیب)

《14》 **ખાના** ખાને, ચાય યા કોઈ મશ્રૂબ પીને, ફલ કાટને વગૈરા મુઆ-મલાત મેં ખૂબ એહતિયાત ફરમાઈયે તાકે હર દાના, હર ગિઝાઈ ઝર્રા ઔર હર કતરા ઈસ્તિ'માલ હો જાએ.

40 મ-દની ફૂલોં કા ર-ઝવી ગુલદસ્તા

(તમામ મ-દની ફૂલ ફતાવા ર-ઝવિય્યા મુખર્રજા જિલ્દ 4 કે આખિર મેં દિયે હુએ "ફવાઈદે જલીલા" સફ્હા 613 તા 746 સે લિયે ગએ હૈં)

❁ **વુઝૂ** મેં આંખેં ઝોર સે ન બન્દ કરે મગર વુઝૂ હો જાએગા ❁ અગર લબ (યા'ની હોંટ) ખૂબ ઝોર સે બન્દ કર કે **વુઝૂ** કિયા ઔર કુલ્લી ન કી વુઝૂ ન હોગા ❁ વુઝૂ કા પાની રોઝે કિયામત **નેકિયોં કે પલ્લે** મેં રખા જાએગા. (મગર યાદ રહે ! ઝરૂરત સે ઝિયાદા પાની ગિરાના ઈસરાફ હૈ) ❁ મિસ્વાક મૌજૂદ હો તો ઉંગલી સે દાંત માંજના અદાએ **સુન્નત** વ હુસૂલે સવાબ કે લિયે કાફી નહીં, હાં મિસ્વાક ન હો તો ઉંગલી યા ખર-ખરા (યા'ની ખુર-દરા) કપડા અદાએ **સુન્નત** કર દેગા ઔર ઔરતોં કે લિયે મિસ્વાક મૌજૂદ હો જબ ભી **મિસ્સી** કાફી હૈ ❁ અંગૂઠી ઢીલી હો તો **વુઝૂ** મેં ઉસે ફિરા કર પાની ડાલના **સુન્નત** હૈ ઔર તંગ હો, કે બે જુમ્બિશ દિયે પાની ન પહોંચે તો **ફર્ઝ**. યેહી હુક્મ બાલી (યા'ની કાન કે ઝેવર) વગૈરા કા હૈ ❁ આ'ઝા કા મલ મલ કર ધોના **વુઝૂ** ઔર **ગુસ્લ** દોનોં મેં **સુન્નત** હૈ ❁ આ'ઝાએ વુઝૂ ધોને મેં હદ્દે શર-ઈ સે ઈતની ખફીફ તહરીર (યા'ની હર તરફ સે મા'મૂલી સા) બઢાના જિસ સે હદ્દે શર-ઈ તક ઈસ્તીઆબ (યા'ની મુકમ્મલ હોને) મેં શુબા ન રહે **વાજિબ** હૈ ❁ વુઝૂ મેં કુલ્લી યા નાક મેં પાની ડાલને કા તર્ક મકરૂહ હૈ ઔર ઈસ કી આદત ડાલે તો ગુનહગાર હોગા. યેહ મસ્અલા વોહ લોગ ખૂબ યાદ રખેં જો કુલ્લિયાં ઐસી નહીં કરતે કે હલ્ક તક હર ચીઝ કો ધોએં ઔર વોહ કે પાની જિન કી નાક કો (ફકત) છૂ જાતા હૈ સૂંઘ કર ઊપર નહીં

ફરમાને મુસ્તફ઼ા صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : ઉસ શખ્સ કી નાક ખાક આલૂદ હો જિસ કે પાસ મેરા ઝિક્ર હો ઔર વોહ મુઝ પર દુરૂદે પાક ન પઢે. (حاکم)

ચઢાતે યેહ સબ લોગ **ગુનહગાર** હૈં ઔર **ગુસ્લ** મેં તો ઐસા ન હો તો સિરે સે ન ગુસ્લ હોગા ન **નમાઝ** ❁ વુઝૂ મેં હર ઉઝ્વ કા પૂરા તીન બાર ધોના સુન્નતે મુઅક્કદા હૈ, તર્ક કી આદત સે ગુનહગાર હોગા ❁ **વુઝૂ** મેં જલ્દી ન ચાહિયે બલ્કે દરંગ (યા'ની ઇત્મીનાન) વ એહતિયાત કે સાથ કરે. અવામ મેં જો મશ્હૂર હૈ કે "વુઝૂ જવાનોં કા સા, નમાઝ બૂઢોં કી સી" યેહ વુઝૂ કે બારે મેં ગલત હૈ ❁ મુંહ ધોને મેં ન ગાલોં પર ડાલે ન નાક પર ન ઝોર સે પેશાની પર, યેહ સબ અફ઼આલ જુહ્હાલ (યા'ની જાહિલોં) કે હૈં બલ્કે બા આહિસ્તગી બાલાએ **પેશાની** (યા'ની પેશાની કે ઊપર) સે ડાલે કે **ઠોડી** સે નીચે તક બહતા આએ ❁ વુઝૂ મેં મુંહ સે ગિરતા હુવા પાની મ-સલન કલાઈ પર લિયા ઔર (કલાઈ પર) બહા લિયા (યા'ની મુંહ ધોને મેં મુંહ સે ગિરને વાલે પાની સે હાથ કી કલાઈ નહીં ધો સકતે કે) ઇસ સે **વુઝૂ** ન હોગા ઔર **ગુસ્લ** મેં (મુઆ-મલા જુદા હૈ) મ-સલન સર કા પાની પાઉં તક જહાં જહાં ગુઝરેગા પાક કરતા જાએગા વહાં નએ પાની કી ઝરૂરત નહીં ❁ આદમી વુઝૂ કરને બૈઠા ફિર કિસી માનેઅ (યા'ની રુકાવટ) કે સબબ તમામ (યા'ની મુકમ્મલ) ન કર સકા તો જિતને અફ઼આલ કિયે ઉન પર સવાબ પાએગા અગર્ચે વુઝૂ ન હુવા ❁ જિસ ને ખુદ હી કસ્દ (યા'ની ઇરાદા) કિયા કે આધા વુઝૂ કરેગા વોહ ઇન અફ઼આલ પર સવાબ ન પાએગા, યૂંહી જો વુઝૂ કરને બૈઠા ઔર બિલા ઉઝ્ર નાકિસ (યા'ની અધૂરા) છોડ દિયા વોહ ભી જિતને અફ઼આલ બજા લાયા ઉન પર મુસ્તહિકે સવાબ ન હોના ચાહિયે ❁ અગર સર પર મીંહ (યા'ની બારિશ) કી બૂંદેં ઇતની ગિરીં કી ચહારુમ (યા'ની ચૌથાઈ) સર ભીગ ગયા મસ્હ હો ગયા અગર્ચે ઇસ શખ્સ ને હાથ લગાયા ન કસ્દ (યા'ની ન નિય્યત વ ઇરાદા) કિયા ❁ ઓસ (યા'ની શબનમ) મેં સર બરહ્ના (યા'ની નંગે સર) બૈઠા ઔર ઉસ સે ચહારુમ સર કે કદર ભીગ ગયા મસ્હ

હો ગયા ۞ ઈતને ગર્મ યા ઈતને સર્દ પાની સે **વુઝૂ** મક્રૂહ હૈ જો બદન પર અચ્છી તરહ ન ડાલા જાએ, તક્મીલે સુન્નત ન કરને દે, ઔર અગર કોઈ **ફર્ઝ** પૂરા કરને સે માનેઅ (યા'ની રુકાવટ) હુવા તો વુઝૂ હી ન હોગા ۞ પાની બેકાર સર્ફ (યા'ની ખર્ચ) કરના યા ફેંક દેના **હરામ** હૈ. (અપને યા દૂસરે કે પીને કે બા'દ ગિલાસ યા જગ કા બચા હુવા પાની ખ્વાહ મ ખ્વાહ ફેંક દેને વાલે તૌબા કરેં ઔર આયિન્દા ઈસ સે બચેં) ۞ નાફ સે ઝર્દ પાની બહ કર નિકલે વુઝૂ જાતા રહે ۞ ખૂન યા પીપ આંખ મેં બહા મગર આંખ સે બાહર ન ગયા તો વુઝૂ ન જાએગા ઉસે કપડે સે પોંછ કર પાની મેં ડાલ દેં તો (પાની) નાપાક ન હોગા ۞ ઝખ્મ પર પટ્ટી બંધી હૈ ઉસ મેં ખૂન વગૈરા લગ ગયા અગર ઈસ કાબિલ થા કે બન્દિશ ન હોતી તો બહ જાતા તો વુઝૂ ગયા વરના નહીં, ન પટ્ટી નાપાક ۞ કતરા ઉતર આયા યા ખૂન વગૈરા ઝકર (યા'ની ઉઝ્વે તનાસુલ) કે અન્દર બહા જબ તક ઉસ કે સૂરાખ સે બાહર ન આએ વુઝૂ ન જાએગા ઔર પેશાબ કા સિર્ફ સૂરાખ કે મુંહ પર ચમક્ના (વુઝૂ તોડને કે લિયે) કાફી હૈ ۞ ના બાલિગ ન કભી બે વુઝૂ હો ન જુનુબ (યા'ની બે ગુસ્લા). ઈન્હેં (યા'ની ના બાલિગાન કો) વુઝૂ વ ગુસ્લ કા હુક્મ આદત ડાલને ઔર આદાબ સિખાને કે લિયે હૈ વરના કિસી હદસ (યા'ની વુઝૂ તોડને વાલે અમલ) સે ઈન કા વુઝૂ નહીં જાતા ન જિમાઅ સે ઈન પર ગુસ્લ ફર્ઝ હો ۞ બા વુઝૂ ને માં બાપ કે કપડે યા ઉન કે ખાને કે લિયે ફલ યા મસ્જિદ કા ફર્શ સવાબ કે લિયે ધોયા પાની મુસ્તા'મલ ન હોગા અગર્ચે યેહ અફ્આલ કુરબત (યા'ની રિઝાએ ઈલાહી) કે હૈં ۞ ના બાલિગ કા પાક હાથ યા બદન કા કોઈ જુઝ અગર્ચે બે વુઝૂ હો પાની મેં ડાલને સે કાબિલે વુઝૂ રહેગા ۞ બદન સુથરા રખના, મૈલ દૂર કરના, શર-અ મેં મતલૂબ હૈ કે ઈસ્લામ કી બિના (યા'ની બુન્યાદ) સુથરાઈ (યા'ની પાકીઝગી વ સફાઈ) પર હૈ. ઈસ નિય્યત

સે બા વુઝૂ ને બદન ધોયા તો કુરબત (યા'ની કારે સવાબ) બેશક હૈ મગર પાની મુસ્તા'મલ ન હુવા ۞ મુસ્તા'મલ પાની પાક હૈ ઈસ સે કપડા ધો સકતે હૈં મગર ઈસ સે વુઝૂ નહીં હો સકતા ઔર ઈસ કા પીના યા ઈસ સે આટા ગૂંધના મક્રૂહે (તન્ઝીહી) હૈ ۞ પરાયા પાની બે ઈજાઝત લે ગયા અગર્ચે ઝબર દસ્તી યા ચુરા કર ઉસ સે વુઝૂ હો જાએગા મગર હરામ હૈ. અલબત્તા કિસી કે મમ્લૂક (યા'ની મિલ્કિય્યત કે) કૂંએં સે ઉસ કી મુમા-ન-અત પર ભી પાની ભર લિયા ઉસ કા ઈસ્તિ'માલ જાઈઝ હૈ ۞ જિસ પાની મેં માએ મુસ્તા'મલ કી ધાર પહોંચી યા વાઝેહ કતરે ગિરે ઉસ સે વુઝૂ ન કરના બેહતર ۞ જાડે મેં વુઝૂ કરને સે સર્દી બહુત મા'લૂમ હોગી ઈસ કી તક્લીફ હોગી મગર કિસી મરઝ કા અન્દેશા નહીં તો તયમ્મુમ કી ઈજાઝત નહીં ۞ શૈતાન કે થૂક ઔર ફૂંક સે નમાઝ મેં કતરે ઔર રીહ કા શુબા હો જાતા હૈ, હુક્મ હૈ કે જબ તક ઐસા યકીન ન હો જિસ પર કસમ ખા સકે ઈસ (વસ્વસે) પર લિહાઝ ન કરે, શૈતાન કહે કે તેરા વુઝૂ જાતા રહા તો દિલ મેં જવાબ દે લે કે ખબીસ તૂ ઝૂટા હૈ ઔર અપની નમાઝ મેં મશ્ગૂલ રહે ۞ મસ્જિદ કો હર ઘિન કી ચીઝ સે બચાના વાજિબ હૈ અગર્ચે પાક હો જૈસે લુઆબે દહન (મુંહ કી રાલ, થૂક, બલ્ગમ) આબે બીની (મ-સલન રીંઠ યા નાક સે નઝલે કા બહને વાલા પાની) આબે વુઝૂ ۞ **તમ્બીહ :** બા'ઝ લોગ, કે વુઝૂ કે બા'દ અપને મુંહ ઔર હાથોં સે પાની પોંછ કર મસ્જિદ મેં હાથ ઝાડતે હૈં (યેહ) મહ્ઝ **હરામ** ઔર ના જાઈઝ હૈ. ۞ પાની મેં પેશાબ કરના મુત્લકન મક્રૂહ હૈ અગર્ચે દરિયા મેં હો ۞ જહાં કોઈ નજાસત પડી હો તિલાવત મક્રૂહ હૈ ۞ પાની ઝાએઅ કરના હરામ હૈ ۞ માલ ઝાએઅ કરના હરામ હૈ ۞ ઝમઝમ શરીફ સે ગુસ્લ વ વુઝૂ બિલા કરાહત જાઈઝ હૈ (ઔર પેશાબ વગૈરા કર કે) ઢેલે (સે ખુશ્ક કર લેને) કે બા'દ (આબે ઝમઝમ સે) ઈસ્તિન્જા મક્રૂહ ઔર

નજાસત ધોના (મ-સલન પેશાબ કે બા'દ ટિશૂ પેપર વગૈરા સે સુખાએ બિગૈર) ગુનાહ ۞ (વોહ) ઈસરાફ, કે (જો) ના જાઈઝ વ ગુનાહ હૈ (વોહ) સિર્ફ (ઈન) દો સૂરતોં મેં હોતા હૈ, એક યેહ કે કિસી ગુનાહ મેં સર્ફ (યા'ની ખર્ચ) વ ઈસ્તિ'માલ કરેં, દૂસરે બેકાર મહ્ઝ માલ ઝાએઅ કરેં ۞ ગુસ્લે મય્યિત સિખાને કે લિયે મુર્દે કો નહલાયા ઔર ઉસે ગુસ્લ દેને કી નિય્યત ન કી વોહ ભી પાક હો ગયા ઔર ઝિન્દોં પર સે ભી ફર્ઝ ઉતર ગયા કે ફે'લ બિલ કસ્દ કાફી હૈ, હાં બે નિય્યત સવાબ ન મિલેગા.

યા રબ્બે મુસ્તફા عَزَّوَجَلَّ ! હમેં ઈસરાફ સે બચતે હુએ શર-ઈ વુઝૂ કે સાથ હર વક્ત બા વુઝૂ રહના નસીબ ફરમા.

اٰمِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِين صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

ગમે મદીના, બકીઅ, મગ્ફિરત ઔર બે હિસાબ જન્નતુલ ફિરદૌસ મેં આકા કે પડોસ કા તાલિબ

15 ઝુલ હિજ્જતિલ હરામ 1435 સિ.હિ.
01-10-2014

બા વુઝૂ મરને વાલા શહીદ હૈ

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم અગર તુમ હમેશા બા વુઝૂ રહને કી ઈસ્તિતાઅત રખો તો ઐસા હી કરો ક્યૂંકે મ-લકુલ મૌત જિસ બન્દે કી રૂહ હાલતે વુઝૂ મેં કબ્ઝ કરતા હૈ ઉસ કે લિયે **શહાદત** લિખ દી જાતી હૈ. (شُعَبُ الْاِیمان ج۳ص۲۹حدیث۲۷۸۳)

યેહ રિસાલા પઢ કર દૂસરે કો દે દીજિયે

શાદી ગમી કી તક્રીબાત, ઈજતિમાઆત, આ'રાસ ઔર જુલૂસે મીલાદ વગૈરા મેં **મક-ત-બતુલ મદીના** કે શાએઅ કર્દા રસાઈલ ઔર મ-દની ફૂલોં પર મુશ્તમિલ પેમ્ફલેટ તક્સીમ કર કે સવાબ કમાઈયે, ગાહકોં કો બ નિય્યતે સવાબ તોહફે મેં દેને કે લિયે અપની દુકાનોં પર ભી રસાઈલ રખને કા મા'મૂલ બનાઈયે, અખ્બાર ફરોશોં યા બચ્ચોં કે ઝરીએ અપને મહલ્લે કે ઘર ઘર મેં માહાના કમ અઝ કમ એક અદદ સુન્નતોં ભરા રિસાલા યા મ-દની ફૂલોં કા પેમ્ફલેટ પહોંચા કર નેકી કી દા'વત કી ધૂમ મચાઈયે ઔર ખૂબ સવાબ કમાઈયે.

વિલાદત મેં આસાની કા નુસ્ખા (મરયમ બીબી કા ફૂલ)

મરયમ બીબી કા ફૂલ[1] દર્દે ઝેહ (બચ્ચે કી વિલાદત કા દર્દ) શુરૂઅ હોને પર કિસી ખુલે બરતન યા ડિબ્બે મેં પાની મેં ડાલ દિયા જાએ તો જૈસે જૈસે તર હોતા જાએગા યેહ ખિલતા જાએગા ઔર **અલ્લાહુ રબ્બુલ ઈઝઝત** કી ઈનાયત સે મરયમ બીબી કે ફૂલ કી બ-ર-કત સે બચ્ચે કી વિલાદત મેં આસાની હોતી હૈ.

બિગૈર ઓપરેશન વિલાદત હો ગઈ (મરયમ બીબી કે ફૂલ કા ફાએદા)

દા'વતે ઈસ્લામી કે જામિઅતુલ મદીના કે એક મુદર્રિસ મ-દની ઈસ્લામી ભાઈ કા બયાન હૈ કે મેરે દૂસરે બચ્ચે કી વિલાદત કા દિન થા, મેરે બચ્ચોં કી અમ્મી અસ્પતાલ કે મખ્સૂસ કમરે (લેબર રૂમ) મેં જા ચુકી થીં, કુછ હી દેર બા'દ મુઝે મ-દની મુન્ને કી વિલાદત કી ખુશ ખબરી મિલી. અસ્પતાલ કી ઈન્તિઝાર ગાહ મેં એક શખ્સ સે મુલાકાત હુઈ તો ઉસ ને બાતોં બાતોં મેં **મરયમ બીબી કે ફૂલ** કા ઝિક્ર કિયા તો મેરે દરયાફ્ત કરને પર ઉસ ને બતાયા કે અગર દર્દે ઝેહ (બચ્ચે કી વિલાદત કા દર્દ) શુરૂઅ હોને પર ઈસ સૂખે ફૂલ કો કિસી ખુલે બરતન યા ડિબ્બે મેં પાની મેં ડાલ દિયા જાએ તો જૈસે જૈસે તર હોતા જાએગા યેહ ખિલતા જાએગા ઔર ઈસ કા ફાએદા યેહ હોતા હૈ કે બચ્ચે કી વિલાદત મેં આસાની હોતી હૈ. ફિર કમોબેશ દો સાલ કે બા'દ જબ તીસરે બચ્ચે કી વિલાદત કા મરહલા આયા તો લેડી ડૉક્ટર ને મેરે બચ્ચોં કી અમ્મી કો

1 : ઈસે "મરયમ બૂટી" ઔર "મરયમ કા પન્જા" ભી કહતે હૈં, પન્જે કી શક્લ ખુશ્ક હાલત મેં હોતી હૈ. પન્સારી (દેસી દવાઓં) કી દુકાન સે મિલના મુમ્કિન હૈ મક્કે મદીને મેં મકામી ઔરતેં ઔર બચ્ચે ઝમીન પર રખ કર ચીઝેં બેચતે હૈં ઔર ઉન કે પાસ ભી મિલ સકતા હૈ, ઈસ કી ખાસિય્યત ઔર બ-ર-કત સે વાકિફ આશિકાને રસૂલ વહાં સે તબર્રુકન વતન લાતે ઔર દૂસરોં કો તોહ્ફ઼તન પેશ કરતે હૈં. જિસ કો દેં ઉસ કો ઈસ્તિ'માલ કા તરીકા સમઝાના ઝરૂરી હૈ. કમ પુરાના હો તો ઝિયાદા બેહતર હૈ.

ઝેહની તૌર પર ઑપરેશન કે ઝરીએ વિલાદત કે લિયે તય્યાર રહને કા કહા, મુઝે **મરયમ બીબી કે ફૂલ** કા ખયાલ આયા તો મૈં ને પન્સારી (દેસી દવાઓં) કી દુકાન સે **મરયમ બૂટી** હાસિલ કર લી ઔર જબ વક્તે વિલાદત કરીબ આયા તો ઉસે પાની મેં ડાલ દિયા, **અલ્લાહ તઆલા** કે કરમ સે બિગૈર ઑપરેશન મ-દની મુન્ની કી વિલાદત હો ગઈ. એક અર્સે બા'દ ચૌથે બચ્ચે પર ભી ડૉક્ટર ને ઑપરેશન કન્ફર્મ કર દિયા લેકિન મૈં ને દીગર અવરાદો વઝાઈફ (જો મક-ત-બતુલ મદીના કી મત્બૂઆ કિતાબ "ઘરેલૂ ઇલાજ" મેં મૌજૂદ હૈં) કે સાથ સાથ **મરયમ બૂટી** કા ભી ઇસ્તિ'માલ કિયા, યૂં એક બાર ફિર બિગૈર ઑપરેશન મ-દની મુન્ની કી વિલાદત હો ગઈ. ઇસ કે કમોબેશ દો સાલ બા'દ જબ પાંચવેં બચ્ચે કી વિલાદત મુ-તવક્કઅ થી તો હમ ને અપને ઘર કે કરીબી અસ્પતાલ મેં રુજૂઅ કિયા, વહાં ભી ડૉક્ટર ને મેડીકલ રિપોર્ટ્સ ઔર અપને તજરિબે કી રોશની મેં ઑપરેશન કા હી કહા, મૈં ને કોશિશ કર કે રકમ કા ભી ઇન્તિઝામ રખા ઔર અવરાદો વઝાઈફ કે સાથ સાથ વક્તે વિલાદત કરીબ હોને પર **મરયમ બૂટી** ભી ખુલે મુંહ વાલે ડિબ્બે મેં પાની મેં ડાલ દી, ડૉક્ટર ને બિગૈર ઑપરેશન વિલાદત કે લિયે કાફી કોશિશ કે બા'દ ઑપરેશન કે લિયે રકમ જમ્અ કરવાને કા બોલા કે અબ ઑપરેશન કે ઇલાવા ચારા નહીં ઔર ઑપરેશન કા ઇન્તિઝામ શુરૂઅ કર દિયા, રકમ બેંક મેં થી મૈં અસ્પતાલ કે કરીબી એટીએમ મશીન સે રકમ નિકાલ લાયા ઔર કાઉન્ટર પર જમ્અ કરવા દી, લેકિન ઑપરેશન સે પહલે હી **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કી અતા સે તન્દુરુસ્ત વ તુવાના મ-દની મુન્ના પૈદા હોને કી ખુશ ખબરી મિલ ગઈ. **મરયમ બૂટી** કે ઇસ્તિ'માલ કા મૈં ને ચાર યા પાંચ ઇસ્લામી ભાઈયોં કો મશ્વરા દિયા ઉન મેં સે કઈ એક કો ડૉક્ટર ને ઑપરેશન કા બોલ રખા થા, اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ ઉન કે યહાં ભી બિગૈર ઑપરેશન વિલાદતેં હો ગઈ.

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم : જિસ ને મુઝ પર એક બાર દુરૂદે પાક પઢા અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ઉસ પર દસ રહમતેં ભેજતા હૈ. (مسلم)

ફેહરિસ

ઉન્વાન	નમ્બર	ઉન્વાન	નમ્બર
દુરૂદ શરીફ કી ફઝીલત	1	વુઝૂ કી 14 સુન્નતેં	12
ઉસ્માને ગની કા ઈશ્કે રસૂલ	1	વુઝૂ કે 29 મુસ્તહબ્બાત	13
ગુનાહ ઝડને કી હિકાયત	3	વુઝૂ કે 16 મકરૂહાત	15
વુઝૂ કા સવાબ નહીં મિલેગા	4	ધૂપ કે ગર્મ પાની કી વઝાહત	16
સારા બદન પાક હો ગયા !	4	મુસ્તા'મલ પાની કા અહમ મસ્અલા	17
બા વુઝૂ સોને કી ફઝીલત	5	મિટ્ટી મિલે પાની સે વુઝૂ હોગા યા નહીં	17
બા વુઝૂ મરને વાલા શહીદ હૈ	5	પાન ખાને વાલે મુ-તવજ્જેહ હોં	18
મુસીબતોં સે હિફાઝત કા નુસ્ખા	5	તસવ્વુફ કા અઝીમ મ-દની નુસ્ખા	19
હર વક્ત બા વુઝૂ રહને કે સાત ફઝાઈલ	5	ઝખ્મ વગૈરા સે ખૂન નિકલને કે 5 અહકામ	20
દુગના સવાબ	6	સર્દી સે આ'ઝા ફટ જાએં તો.....	21
સર્દી મેં વુઝૂ કરને કી હિકાયત	6	વુઝૂ મેં મેહંદી ઔર સુરમે કા મસ્અલા	22
વુઝૂ કા તરીકા (હ-નફી)	7	ઈન્જેક્શન લગાને સે વુઝૂ ટૂટેગા યા નહીં ?	22
વુઝૂ કે બચે હુએ પાની મેં	9	દુખતી આંખ કે આંસૂ	23
70 બીમારિયોં સે શિફા		પાક ઔર નાપાક રતૂબત	23
જન્નત કે આઠોં દરવાઝે ખુલ જાતે હૈં	10	છાલા ઔર ફુડિયા	23
નઝર કભી કમઝોર ન હો	10	કૈ સે વુઝૂ કબ ટૂટતા હૈ ?	24
વુઝૂ કે બા'દ તીન બાર	11	હંસને કે અહકામ	24
સૂરએ કદ્ર પઢને કે ફઝાઈલ		ક્યા સત્રા દેખને સે વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ ?	25
વુઝૂ કે બા'દ પઢને કી દુઆ	11	ગુસ્લ કા વુઝૂ કાફી હૈ	25
વુઝૂ કે બા'દ યેહ દુઆ ભી પઢ લીજિયે	11	થૂક મેં ખૂન	25
વુઝૂ કે ચાર ફરાઈઝ	12	વુઝૂ મેં શક આને કે 5 અહકામ	26
ધોને કી તા'રીફ	12	સોને સે વુઝૂ ટૂટને ન ટૂટને કા બયાન	26

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّی اللّٰہ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَ اٰلِہٖ وَسَلَّم : જો શખ્સ મુઝ પર દુરૂદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (طبرانی)

વુઝૂએ અમ્બિયાએ કિરામ عَلَیْہِمُ الصَّلٰوۃُ وَالسَّلَام ઔર નીંદ મુબારક	28	જારી નહ્ર પર ભી ઈસરાફ	37
		આ'લા હઝરત કા ફતવા	37
મસાજિદ કે વુઝૂખાને	29	મુફ્તી અહમદ યાર ખાન કી તફસીર	38
ઘર મેં વુઝૂખાના બનવાઇયે	29	ઈસરાફ ન કર	38
વુઝૂખાના બનવાને કા તરીકા	30	ઈસરાફ શૈતાની કામ હૈ	38
વુઝૂખાને કે 9 મ-દની ફૂલ	31	જન્નત કા સફેદ મહલ માંગના કૈસા ?	38
જિન કા વુઝૂ ન રહતા હો ઉન કે લિયે 6 અહકામ	32	બુરા કિયા, ઝુલ્મ કિયા	39
		ઈસરાફ સિર્ફ દો સૂરતોં મેં હી ગુનાહ હૈ	39
સાત મુ-તફર્રિકાત	35	અ-મલી તૌર પર વુઝૂ સીખિયે	40
આયત લિખે હુએ કાગઝ કે પિછલે હિસ્સે કે છૂને કા અહમ મસ્અલા	36	મસ્જિદ ઔર મદ્રસે કે પાની કા ઈસરાફ	41
		ઈસરાફ સે બચને કી 7 તદાબીર	42
બે વુઝૂ કુરઆને મજીદ કો કહીં સે ભી નહીં છૂ સકતા	36	ઈસરાફ સે બચને કે લિયે 14 મ-દની ફૂલ	44
		40 મ-દની ફૂલોં કા ર-ઝવી ગુલદસ્તા	47
વુઝૂ મેં પાની કા ઈસરાફ	36	વિલાદત મેં આસાની કા નુસ્ખા	52

مآخذ و مراجع

کتاب	مطبوعہ	کتاب	مطبوعہ
قرآن مجید		کنز العمال	دار الکتب العلمیۃ بیروت
نور العرفان	پیر بھائی کمپنی مرکز الاولیاء لاہور	مراۃ المناجیح	ضیاء القرآن پبلی کیشنز مرکز الاولیاء لاہور
سنن ابوداؤد	دار احیاء التراث العربی بیروت	البحر الرائق	کوئٹہ
سنن نسائی	دار الکتب العلمیۃ بیروت	درمختار وردالمحتار	دار المعرفۃ بیروت
سنن ابن ماجہ	دار المعرفۃ بیروت	عالمگیری	دار الفکر بیروت
مسند امام احمد	دار الفکر بیروت	مراقی الفلاح	مکتبۃ المدینہ باب المدینہ کراچی
معجم کبیر	دار احیاء التراث العربی بیروت	الحاوی للفتاوٰی	دار الفکر بیروت
معجم اوسط	دار الکتب العلمیۃ بیروت	میزان الکبرٰی	دار الکتب العلمیۃ بیروت
معجم صغیر	دار الکتب العلمیۃ بیروت	احیاء العلوم	دار صادر بیروت
مسند بزار	مکتبۃ العلوم والحکم مدینہ منورہ	مسائل القرآن	رومی پبلیکیشنز مرکز الاولیاء لاہور
سنن دارمی	باب المدینہ کراچی	فتاوٰی رضویہ	رضا فاؤنڈیشن مرکز الاولیاء لاہور
سنن دارقطنی	مدینۃ الاولیاء ملتان	بہار شریعت	مکتبۃ المدینہ باب المدینہ کراچی
شعب الایمان	دار الکتب العلمیۃ بیروت	☆☆☆☆☆	☆☆☆☆☆

વુઝૂખાનએ અત્તાર

ઊપર સે વુઝૂખાને કા નકશા

સીધી તરફ સે વુઝૂખાને કા નકશા

મક-ત-બતુલ મદીના®
દા'વતે ઇસ્લામી
ફૈઝાને મદીના, ત્રી કોનિયા બગીચે કે સામને, મિરઝાપૂર, અહમદઆબાદ-1. ગુજરાત, ઇન્ડિયા
Mo.091 93271 68200 E-mail : maktabaahmedabad@gmail.com www.dawateislami.net